

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

ZŮSTAT NA HORÁCH: KARIÉRNÍ PŘECHODY VE SNOWBOARDINGU
Diplomová práce

Autor: Adam Prikryl,
Rekreologie
Vedoucí: PhDr. Jana Hoffmannová, Ph.D.
Olomouc 2020

Bibliografická identifikace

Jméno a příjmení autora: Adam Přikryl

Název diplomové práce: Zůstat na horách: kariérní přechody ve snowboardingu

Pracoviště: Fakulta tělesné kultury, katedra Rekreologie

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Jana Hoffmannová, Ph.D.

Rok obhajoby: 2020

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá kariérními přechody u snowboardových jezdců a jejich životní spokojeností. Cílem práce je analýza strategií a způsobů, jakých využívají snowboardisté k tomu, aby nadále mohli trávit zimní sezóny na horách. Výzkum probíhal v období od ledna do března roku 2020 v rakouských alpách. Výzkumný soubor tvořilo šest účastníků ve věku od 23 do 38 let s různou délkou praxe. Ke sběru dat bylo využito polostrukturovaných rozhovorů, metody čáry života a zúčastněného pozorování. Data byla zpracována pomocí přepisu a překladu z angličtiny do češtiny a analyzována metodou tvorby trsů. Z výsledků vyplývá, že hlavní strategií pro tento způsob života je nebýt vázaný na jedno místo například kvůli práci či rodině. Zásadní zjištění poukazuje na fakt, že účastníci jsou v současné době spokojeni se svým životním stylem a jsou ochotni mu obětovat i založení rodiny a výchovu dětí, což nabízí myšlenku, provést následný výzkum, který by směřoval na stejnou skupinu jedinců, ale s časovým odstupem.

Klíčová slova: freestyle snowboarding, snowpark, shaper, kariéra, biodromální psychologie, případová studie

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Author's first name and surname: Adam Přikryl

Title of the master thesis: Staying in the mountains: career transitions in snowboarding

Department: Faculty of Physical Culture, Department of Recreation and Leisure Studies

Supervisor: PhDr. Jana Hoffmannová, Ph.D.

The year of presentation: 2020

Abstract

The diploma thesis deals with career transitions for snowboard riders and their life satisfaction. The aim of this work is to analyze the strategies and ways in which snowboarders use them to continue to spend the winter seasons in the mountains. The research took place in the period from January to March 2020 in the Austrian Alps and in Olomouc. The research group consisted of six participants aged 23 to 38 with different lengths of practice. Semi-structured interviews, life line methods and participatory observation were used to collect data. The data were processed by transcription and translation from English into Czech and analyzed by the method of creating clumps. The results show that the main strategy for this way of life is not to be tied to one place, for example because of work or family. The key findings point to the fact that participants are currently satisfied with their lifestyle and are willing to sacrifice family formation and child rearing, which offers the idea of conducting follow-up research that would target the same group of individuals, but with a time lag.

Keywords: freestyle snowboarding, snowpark, shaper, career, lifespan psychology, case study

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval samostatně pod vedením PhDr. Jany Hoffmannové, Ph.D., uvedl všechny použité literární a odborné zdroje a dodržoval zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 14. 7. 2020

Na tomto místě bych rád poděkoval PhDr. Janě Hoffmannové, Ph.D. za odborné vedení, pomoc a cenné rady, které mi poskytla při zpracování mé diplomové práce.

OBSAH

OBSAH	6
ÚVOD	8
1 TEORETICKÉ POZNATKY	10
1.1 Sociální a kulturní kontext sportu.....	10
1.2 Biodromální psychologie.....	11
1.3 Teorie kariérních přechodů.....	14
1.4 Freestyle snowboarding	19
1.5 Možnosti sezónních prací na horách	22
1.5.1 Instruktor lyžování (snowboardingu).....	23
1.5.2. Shaper	26
1.5.3. Obsluha rolby.....	28
2 CÍLE	30
2.1 Hlavní cíl	30
2.2 Výzkumné otázky	30
2.3 Úkoly práce.....	30
3 METODIKA	31
3.1 Použité metody sběru dat.....	31
3.1.1 Polostrukturovaný rozhovor.....	31
3.1.2 Metoda čáry života.....	32
3.1.3 Zúčastněné pozorování	32
3.2 Výzkumný soubor.....	33
3.3 Průběh sběru dat	36
3.4 Zpracování a analýza dat	37
4 VÝSLEDKY	38
4.1 Snowboarding: jak a proč? Klady a zápory.....	38
4.2 Sociální rovina.....	40
4.3 Pracovní kariéra.....	41
4.4 Životní uspokojení.....	44
4.5 Kariérní přechody u jednotlivých respondentů	47
5 DISKUZE	50
6 ZÁVĚR	53
7 SOUHRN	55
8 SUMMARY	56
9 REFERENČNÍ SEZNAM	57

10 PŘÍLOHY	60
-------------------------	-----------

ÚVOD

Výběr profese je jedním z klíčových momentů v životě mladého člověka, neméně důležitý je pak i samotný kariérní život, ke kterému neodmyslitelně patří kariérní přechody. Nejinak je tomu i u sportovců, zde je však jeden podstatný rozdíl, kterým je délka kariéry v aktivním profesionálním sportu. Celková délka této kariéry má pak jasný vliv na rychlost střídání zmíněných přechodů a tím klade na jedince větší tlak pro jejich zvládnutí. A právě kariérní přechody sportovců a s tím související oblasti jsou tématem této práce, která je konkrétně vztažena na snowboarding.

Téma zabývající se kariérními přechody v oblasti snowboardingu jsem si vybral, protože se v tomto odvětví pohybuji téměř deset let, a snowboarding spolu s lyžováním patří mezi mé nejoblíbenější zimní aktivity a pohybové aktivity vůbec. Na snowboarding jsem soustředil i svoji bakalářskou práci, která byla zaměřena na marketingovou stránku tohoto sportu, nyní se chci více zaměřit na lidi, kteří tímto sportem žijí a na snowboarding jako takový. Zajímá mě pobyt v zimním vysokohorském prostředí, a proto jsem se vzdal práce ve snowboardovém obchodě a zvolil si práci „shapera“ snowparku v rakouském Zell am See (sezona 2018/2019) a následně v Mayrhofenu (sezona 2019/2020) v organizaci Young Mountain. Práce zahrnuje výstavbu snowparku pro freestyle ježdění a tzv. funslope a následné udržování v zábavném a zejména bezpečném stavu. Téma je mi tedy velice blízké a myslím, že by mohlo zaujmout ne jednoho sportovně založeného studenta či jedince, který miluje přírodu a nechce být zaměstnaný například někde v kanceláři za počítačem.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V první části jsou uvedeny a vysvětleny koncepty a teorie související s tématem, tedy biodromální psychologie, teorie kariérních přechodů a také je zde krátce charakterizováno snowboardové odvětví nazývané se freestyle. Praktická část pak představuje kvalitativní výzkum zaměřený na kariérní přechody ve snowboardingu. Jsou zde uvedena a analyzována data, která byla získána primárně z polostrukturovaných rozhovorů se sportovci, kteří se věnují nebo věnovali snowboardingu na profesní úrovni. Jako doplňková metoda sběru dat byla použita čára života.

Cílem práce je pak zjistit jakých způsobů, možností či kariérních změn využívají snowboardisté, instruktoři a pracovníci snowparku k tomu, aby mohli opakovaně strávit sezónu na horách. Dále co je motivací k tomuto životnímu stylu a jakým způsobem se odráží na jejich životním uspokojení.

Závěry pak mohou sloužit ve formě doporučení při práci se sportovci a ulehčit jim náročná období spojená s těmito zlomovými okamžiky. Zároveň může být práce také inspirací i pro studenty, kteří touží přes zimu zůstat na horách a žít se jako již zmínění shapeři, instruktoři nebo třeba rolbisté.

1 TEORETICKÉ POZNATKY

1.1 Sociální a kulturní kontext sportu

Sport hraje v aktuální době a společnosti velmi významnou roli. Je stále častěji skloňovaným pojmem, a to jak v každodenním běžném životě, tak v odborné literatuře. Již dávno neoznačuje jen pohybovou aktivitu, ale velmi významný sociální jev. Sport je významný na různých úrovních, prostřednictvím sportu například bývá posilována národní sebeidentifikace, zvyšována prestiž národních nebo etnických faktorů, či podpora posílení respektu ke státním symbolům (Sekot, 2006). Jedná se o mezinárodní fenomén, který je reflektován jak politiky a světovými vůdci, tak činiteli, kteří se zabývají ekonomickým rozvojem. Sport je dále významný i pro rozšiřování globálního povědomí, čehož je dosahováno prostřednictvím mezinárodních sportovních událostí, neméně důležité jsou ale i události lokálního významu, které mají pak vliv na lokální kulturní a sociální struktury regionů a národů. Sport má dokonce takový potenciál, že může přispívat k vývoji zemí třetího světa a dalších chudých oblastí, dále se podílí na rozkvětu turismu, je neoddělitelnou součástí masových médií a je spojován s řadou sociálních jevů, jak těch obvyklejších jako je zdraví, ekonomický a sociální rozvoj, pracovní migrace, tak i těch pro danou oblast možná méně obvyklých, jako jsou sociální rozdíly, chudoba, násilí či kriminalita (Sekot, 2008).

Ve vztahu sportu a společnosti se promítají různé názory na svět, hodnoty společnosti, ale jak vyplývá i z výše uvedeného i politické postoje či ideologická východiska. Pro jednoho je sport nedílnou součástí života, doslova životním stylem, pro druhého forma pasivní zábavy, ve formě zábavy, pro dalšího pak jen okrajovou či naprosto nepodstatnou záležitostí, která se jich nijak nedotýká. Ať již platí jakákoliv z uvedených variant, lze tvrdit, že sport je nedílnou součástí sociálního a kulturního světa. Dopady jsou patrné také na individuální úrovni, sportovní aktivity mají vliv na výši jeho sebevědomí a možnosti sociálních kontaktů. V neposlední řadě ovlivňuje i příležitost ke vzdělání nebo k budoucímu profesnímu uplatnění. Může být dokonce až určitou platformou pro budování osobní kariéry a prestiže (Sekot, 2006).

Pokud tedy vycházíme z faktu, že sport je významným společenským jevem, který je v úzkém vztahu s obecným celkovým společenským vývojem, studium sportu může poskytovat důležité informace o hodnotách společnosti, její sociální struktuře, a

v neposlední řadě i o hodnotové orientaci jedince a jeho místě ve společnosti. Sport také podporuje vývoj a posílení identity a to včetně společenské integrace.

Ač je participace na sportovních aktivitách především individuální záležitostí, obecně má jejich realizace společenský kontext. Jak je psáno v úvodu této kapitoly, na sport se již dávno nepohlíží jen optikou vlivu na fyzickou stránku, neméně důležité jsou další oblasti osobnosti, především sociální dimenze (Slepička, Hošek & Hátlová, 2009). A právě na vliv sportu na tyto „netělesné“ oblasti člověka jsou zaměřeny další části této práce.

1.2 Biodromální psychologie

Psychologie životní cesty je konceptem, poměrně mladým a v psychologii sportu se stává známější zejména v posledních desetiletích. V německy hovořících zemích byl zaveden a přijat pojem psychologie životního běhu - „*Lebenslaufpsychologie*“, v angličtině je používán termín „*life – span psychology*“.

Samotná myšlenka životní dráhy osobnosti však novinkou není, přišla s ní německá psycholožka Charlotta Bühlerová (1933) už ve třicátých letech minulého století. Tématem její publikace „Lidský životní běh jako psychologický problém“ je celoživotní vývoj jedince, přičemž na životní cestu pohlíží jako na postupné zvládání vývojových úkolů a překonávání vývojových krizí (Hoffmannová, 2013). Do tohoto období nebyl zkoumán vývoj jedince komplexně, v celku, ale po jednotlivých liniích, s důrazem především na dětství a dospívání. Bühlerová zdůrazňuje rizika, která mohou nastat důsledkem přílišné specializace vývojové psychologie, a to především riziko ztráty vývojové kontinuity. Její snahy směřovaly k vytvoření osobního smyslu vývoje, konkrétně pak k interpretování cílů, úsilí, potřeb, životních plánů a hodnotových systémů jedince. Obecně životní hodnoty a tvořivost ve vztahu k nim byla středem jejího zájmu. Německá koncepce vývojové psychologie jako celku je těsně spjata s filozofií, humanismem a vzděláním té doby (Baltes, Staudinger, Lindenberger 1999). Hoffmannová (2013) poukazuje také na to, že biodromální přístup k osobnosti v prostoru životní cesty se podílí na překonávání jednostranného pohledu na vývoj člověka a přináší nové pohledy například na vývojové úkoly a jejich průběh, na přechodové situace a životní události, na faktor věku a jeho důsledky nebo genderovou problematiku. Od těchto životních události a přechodů se jednak významně odráží

participace na pohybové či sportovní činnosti a jednak je možno v rámci dané aktivity pozorovat jejich specifické projevy.

Říčan (2004) vymezuje životní období následovně: prenatální (vývoj před narozením), kojenecké (do 1. roku), období batolete (1 – 3 roky), předškolní (3 – 6 let), mladší školní věk (6 – 11 let), dospívání (pubescence 11 – 15 let), dospívání (adolescence 15 – 20 - 22 let), dospělost 20 – 60 let (zlatá dvacátá léta 20 - 30, životní poledne 30 - 40, druhý dech 40 - 50, život po padesátce 50 – 60 let), stáří (60 a více let). Jelikož se tato práce zabývá změnami a kariérními přechody výhradně v období mladší až střední dospělosti, zde je krátká charakteristika tohoto období podle Novotné (2012). Toto období je vymezeno od dvacátého do třicátého až třicátého druhého roku života a zahrnuje dvě odlišné vývojové fáze, které dělí 25. rok. Raná dospělost je charakterizována jako doba naplněná aktivitou a vitalitou, jde o integraci a stabilizaci osobnosti. Dochází k dovršení procesu hledání pracovního a společenského uplatnění, je vybrána profese a v neposlední řadě jsou realizovány manželské a rodičovské role. Co se týče zmíněné profesionalizace, ta vyžaduje dlouhodobou a systematickou práci na sobě samém, další sebevzdělávání a zdokonalování. Úspěšnost v práci závisí na schopnosti analyzovat výsledky svých činností, odstraňovat chyby a nedostatky a tvořivě využívat zkušenosti. Čím rychleji přejde mladý člověk od napodobování k vlastnímu tvořivému způsobu práce, tím jsou pozitivní změny markantnější. Říčan (2004) také poukazuje na fakt, že vzhledem k náročnosti dospívání, adolescenti často touží po odkladu svých povinností například hledání zaměstnání. Místo toho hledají spíše nějaký prozatímní způsob existence, aby měli čas na jakousi vnitřní práci, jakési skryté zrání osobnosti. Mladí se zkrátka odmítají stát dospělými a většina z nich si do jisté míry vytváří určité „prozatím“ celým svým způsobem života, trávením volného času či druhem zábavy. Můžeme tedy pozorovat jakýsi kult nezralosti mezi mladými. Dříve k překlenutí tohoto období sloužila například vojna. Dnešním trendem mezi touto skupinou populace v překonání tohoto období bývá vycestování za prací do zahraničí či účast například na programu pro vysoké školy Erasmus.

Výzkum biodromálního vývoje neboli přesněji rozvoje osobnosti se týká tří hlavních působících systémů (Baltes, Lindenberger, & Staudinger, 1998). Prvním systémem jsou věkem odstupňované vlivy (např. škola), které formují jedincův růst relativně normativním směrem. Druhý tvoří historii odstupňované vlivy (např. sametová revoluce, světová krize), které utváří rozvoj rozdílně napříč historickou periodou a

třetím systémem jsou vlivy nenormativní (např. úraz), které mohou velmi silně působit na vývoj jedince. Biodromální teorie je přesvědčená o tom, že psychologické působení není fixováno na určitý věk. Přesněji řečeno, během rozvoje osobnosti jedince, ve všech stádiích životní dráhy, jsou tyto procesy odražené v činnostech.

V centru pozornosti je jedincova spoluúčast na tvorbě vlastního rozvoje. Jedinci řídí svůj fyzický, kognitivní, sociální a osobnostní rozvoj budováním strategií ke zvládnutí různých vývojových výzev, stanovováním si cílů, a přijímáním volby. Biodromální teorie specifikují temporální pořadí životních období jako dětství, dospívání a dospělost (Pulkkinen & Caspi, 2002).

S pojmem biodromální psychologie (řecky bios = život, dromos = běh) přichází Koščo. Ten vychází z teorie vývojových úloh, jež vymezuje základní oblasti problémů, se kterými se setkávají téměř všichni lidé, jedná se o následující: vstup do školy, vzdělávání a výchova (včetně vysokého školství), volba povolání, volba partnera, profese, kariéra v povolání, volný čas, rodičovství, penzionování, úsilí o činnorodé stáří, příprava na smrt atp. (Koščo, 1987). Uvedený přístup k osobnosti pomáhá překonat biologizující náhled na vývoj člověka. Na vývojové úkoly a jejich průběh, na přechodové situace a životní události je nahlíženo z jiné perspektivy, to samé platí např. i o faktoru věku a jeho důsledcích.

V České republice s tímto holistickým přístupem pracuje psycholog Pavel Řičan (2004). Cílem biodromální psychologie je předložit popis průběhu lidského života, identifikovat typické prvky, v každém jednotlivém životě a individuálně také přistupovat k rozmanitým životním cestám a jejich zákonitostem. Z výše uvedených charakteristik vyplývá, že předmět zkoumání biodromální psychologie je velmi rozsáhlá a kvůli své šíři také poměrně těžce uchopitelná. Proto existují i různé přístupy, jak s danou problematikou pracovat. Jeden z těchto přístupů navrhuje Břicháček a Havlínová (2005,44), tento přístup spočívá v *„zaměření na hledání mechanismů různých vývojových trajektorií: od rozdílů v časném dětství přes působení emocí, motivací, sebepojetí, sociability, výchovných stylů, vývojové psychopatologie, životních událostí aj. Zřejmě se jedná o souhru řady vlivů, které zatím jen obtížně mapujeme“*. Obecně lze říci, že zkoumání životní dráhy ztěžuje fakt, že vývoj člověka je předurčen několika vlivy, které zároveň tvoří určitý systém. Jde o bio-eko-psycho-sociální determinanty. To vše podporuje nutnost využití holistického přístupu. Výzkum by pak měl odpovídat na řadu klíčových otázek, například *„Jak porozumět dané osobě a co integruje její život. Jak jedinec sám zachycuje vlastní minulost, přítomnost i*

budoucnost, jaký smysl vkládá do svého života, jak se vyrovnává s úspěchy či omyly a to většinou v souvislosti s proměnlivými životními osudy v různém věku a v různých životních etapách“ (Břicháček, 2009,39).

1.3 Teorie kariérních přechodů

V reakci na kariérní přechody bylo v roce 2007 navrženo několik konkrétních individualizovaných poradenských strategií věnujících se právě dané problematice. Tato poradenská literatura není však příliš rozsáhlá a je k dispozici spíše trenérům. Odborníci již dříve navrhli řadu tradičních terapeutických přístupů, které mají sloužit jako možné intervenční strategie pro usnadnění zvládnutí jednotlivých přechodů, včetně zvládnání stresu a vlastních emocí. Tyto strategie byly původně velmi populární mimo oblast sportu, nebylo však již zkoumáno, do jaké míry jsou tyto postupy funkční pro sportovce. Zlom nastal ve chvíli, kdy se začaly prosazovat individuální přístupy k poradenství. Válková (2013) uvádí, že principy profesiografie, tedy metody analýzy pracovních činností, která formuluje typické komponenty pro zvládnutí nebo úspěšnost v dané profesi, byly aplikovány do sportovního prostředí už v 60. letech minulého století s přijatým termínem „sportografie“ a sportogramem. Ten formuluje specifické psychické funkce k úspěšné výkonnosti v konkrétním sportu, jelikož každý sport klade odlišné nároky na osobnost sportovce, podobně jako profesiogram u zaměstnání.

Například Bardaxoglou (1997) představil intervenční nástroj, který lze použít při pohovoru se sportovcem nebo trenérem v období kariérního přechodu. První část se týká kresby životních linií, jedná se o projektivní metodu vnímání života sportovců, která je doplněna o seznam deseti nejdůležitějších událostí jejich života, v rámci kterých je odkazováno na jejich hodnotu a víru a je hledána souvislost jejich role s každou událostí. Druhá část je pak zaměřena na plánování budoucnosti, kdy je dokončena další linie života, jsou vybrány důležité zážitky, která mají sloužit jako základ nového nového životního cyklu, ať již orientovaného na sport nebo ne. Součástí této části je pak opět seznam o deseti bodech, tentokrát týkající se událostí, které budou stěžejní pro budoucnost. Na základě výzkumu s bývalými řeckými a francouzskými vrcholovými sportovci, Chamalidis (1995) navrhl další možnou poradenskou strategii. Ta vychází z analýzy osobních problémů a konfliktů identity během nebo po kariérním přechodu. Součástí této strategie jsou diskuzní skupiny, které umožňují jednotlivcům sdílet problémy a dilematické otázky a dále také psychodrama. Poradce by měl pomoci

sportovci rozvíjet způsoby zvládnání náročných situací i těch spojených s koncem kariéry (např. prostřednictvím přepínání identifikace), které jim umožní překonat ztrátu zdrojů spokojenosti, které do té doby pramenily z oblasti spojené se sportem a najít zdroje i v jiných sférách života (Chamalidis, 1997).

Výzkumy zaměřené na životní dráhu jedince a formativní význam jednotlivých významných okamžiků nejsou novinkou, ani ničím ojedinělým (např. Hrouda, 2004; Valenta, 2009). Ve sportovní psychologii jsou přechody označovány jako proměny (life - span transitions), toto označení jednoznačně odkazuje na jejich transitivní podstatu. Jednou z klíčových změn, která je patrná zejména u sportovců, je změna okruhu lidí, které člověka do této doby obklopovali. (Lavalee & Wylleman 2006)

Alfermannová a Stambulová (2007) popisují sportovní přechody (transitions) jako rozhodující fáze, které vyvolávají odezvu ze strany sportovce na různé nároky spojené s jednáním, soutěžením, komunikací a životním stylem, a které požadují úspěšné zvládnutí zátěžové situace k tomu, aby mohl úspěšně pokračovat v zaangažovanosti ve sportovní činnosti.

Teorie transition je u nás také známá pod označením teorie kariérních přechodů nebo jako „vývoj motivační struktury“ v průběhu celoživotní sportovní kariéry. Myšlenku motivačních fází a etap přechodů přináší v 60. letech minulého století český profesor psychologie sportu Miroslav Vaněk (1980). U teorie transition definuje Nancy Schlossberg (1981) tento přechod jako událost, která vede ke změně různých předpokladů, a která vyžaduje odpovídající změny v chování sportovce a jeho vztahů. V modelu adaptace na přechod pak autorka identifikuje tři hlavní skupiny faktorů, které ovlivňují průběh přechodu. Konkrétně jde o následující:

- charakteristika sportovce, který prochází přechodem;
- sportovcovu vnímání konkrétního kariérního přechodu;
- charakteristika prostředí, ve kterém se sportovec vyskytuje před a po kariérním přechodu.

Do proměnných týkajících se první skupiny, tedy charakteristiky sportovce, patří jeho věk, pohlaví, psychosociální schopnosti, zdravotní stav, etnická příslušnost sociálně ekonomické postavení, hodnotová orientace a jeho předchozí zkušenosti s

kariéřním přechodem podobné povahy. U každého sportovce bude vliv jednotlivých proměnných samozřejmě rozdílný a rozhodující bude jejich kombinace, společně s vlivem faktorů z dalších skupin (Gordon & Lavallee, 2012).

Dané problematice se dále věnují Wylleman, Lavallee & Alfermann (1999), kteří vymezují čtyři konkrétní kariéřní přechody, které nastávají v životě elitních sportovců. Jsou to následující:

- **Sportovní specializace**

Prvním důležitým přechodem, kterým musí projít každý mladý sportovec při vstupu do světa organizovaného sportu, je sportovní specializace neboli výběr sportu, kterému se bude věnovat. Tento přechod obsahuje ještě jedno důležité rozhodování a to zda jedinec akceptuje vše, co s vrcholovým sportem souvisí, nebo tyto podmínky nepřijme a sport se pro něj stane pouze volnočasovou aktivitou bez větších ambicí.

- **Intenzivní trénink**

V případě, že se jedinec v rámci přechodu rozhodne pro možnost vrcholového sportu, následuje fáze intenzivního tréninku, která je nezbytná pro podávání výkonů vysoké úrovně a pro vyrovnání se konkurenci, či v lepším případě její překonání. Velkým úkolem sportovce v tomto období je nalezení rovnováhy mezi stále narůstajícími nároky, které klade sport, vlastním osobnostním rozvojem, vzděláním, mezilidskými vztahy a dalšími oblastmi. Také se zde rozhoduje, zda dojde k posunu k vrcholovému profesionálnímu sportu.

- **Vrcholový sport**

Pokud se jedinci v předchozím období podaří zharmonizovat všechny výše uvedené složky a sejdou se i další podmínky a faktory, přechází na nejvyšší úroveň sportovních soutěží. Tato profesionální úroveň vyžaduje od jedince stálou vysokou výkonnost a maximální úsilí, tak dlouho, jak je to možné. Všechna energie bývá směřována pouze směrem ke sportu a ostatní oblasti života včetně studia či partnerských vztahů jsou často velmi upozaděny.

• Ukončení kariéry

Odchod z vrcholového sportu, tedy ukončení vrcholové profesionální sportovní kariéry je poslední přechodem ve sportovní kariéře jedince. Tato fáze vyžaduje po sportovci mnohá přizpůsobení se životu po kariéře, na kterých by však měl pracovat již v dostatečném předstihu (Wylleman, Lavallee & Alfermann, 1999). Celkově vzato, modely vycházející z thanatologie, sociální gerontologie i teorie transition, které byly aplikovány na ukončování sportovní kariéry vrcholových sportovců, napomohly k pochopení a dalšímu zkoumání této problematiky. Avšak všechny zmíněné teorie a modely, mají svá specifická omezení, která poukazují na další nutný koncepční rozvoj této oblasti a vývoj komplexních modelů přechodů ve sportovní kariéře (Lavallee, Moran, Williams, & Kremer, 2012).

Kariérní rozvoj znamená postupování v kariérních fázích a přechodech. Kariérní přechody lze dělit na normativní nebo nenormativní fáze obratu v průběhu kariéry sportovce. Subjektivně jsou často spojeny se stresem a nejistotou zda se situace změní k lepšímu nebo k horšímu. Objektivně přechody obvykle přicházejí s řadou specifických požadavků (souvisejících s praxí, soutěžení, komunikací a životním stylem), s nimiž se sportovci musí vyrovnat, aby mohli úspěšně pokračovat ve vybraném sportu nebo se přizpůsobit své kariéře (Alfermann & Stambulova, 2007).

Normativní přechody ve sportovní kariéře jsou relativně předvídatelné a zahrnují například začátek sportovní specializace, přechod z juniorské na vyšší úroveň a přechod od amatérského až po profesionální sport. Ukončení kariéry je také nejjasnějším příkladem normativního přechodu. Dokonce se jedná o nevyhnutelný přechod, který kombinuje sportovní a osobní kontext ohledně plánování sportovního důchodu, důvodu ukončení a přizpůsobení se postkariérní zkušenosti včetně studií, práce, změny identity a obnovy sociálních sítí. Tyto uvedené normativní přechody tedy korespondují s výše zmíněnouklasifikací.

Non-normativní neboli nenormativní přechody jsou méně předvídatelné, jedná se o přechody způsobené víceméně nečekanými faktory, jako je zranění nebo změna týmu, klubu nebo trenérů či sportovních partnerů. Předvídatelnost normativních přechodů vytváří příležitost připravit sportovce, aby se s nimi v budoucnu vypořádali, to však neplatí u non-normativních, kde jejich nízká předvídatelnost klade na sportovce

mnohem větší nároky a to i přes to, že s rizikem těchto přechodů počítají předem. Tyto náhlé přechody mají pak samozřejmě vliv i na oblasti netýkající se přímo sportu, jako je celkový psychosociální stav sportovce či jeho akademicko-profesní rozvoj (Alfermann, Stambulova a kol., 2007).

Ať už se jedná o normativní nebo nenormativní přechody vždy záleží na řadě faktorů, které rozhodují o tom, zda bude přechod zvládnut úspěšně nebo naopak. Úspěšné přechody se vyznačují efektivním zvládnutím zátěžové situace a překonáním příslušných bariér. Na druhou stranu kritické přechody představují neefektivní způsoby zvládání a vnímáním potřeby psychologické asistence nebo intervence. Mezi možné příčiny, které jsou označovány jako neefektivní způsoby zvládání přechodů, patří snížené uvědomování se požadavků, které jsou na jedince kladeny změnou, nedostatek zdrojů a nedostatek kompetencí k analyzování situace a nemožnost tak učinit vhodné rozhodnutí. Jak je již uvedeno výše, během vlastní profesionální kariéry může sportovec čelit řadě významných změn. Změny pak mohou nastávat v různých oblastech, například na úrovni sebeidentity (např. změnou soutěžní úrovně), v oblasti fyziologické a fyzické úrovně (např. zranění, procesy stárnutí), na výkonnostní úrovni (např. dlouhodobý neúspěch nebo naopak velký úspěch), na úrovni odborné a technologické (např. změny techniky, vybavení), osobní úrovni (např. změna finanční situace, kolísání zájmu a motivace) a organizační úrovně (např. změna trenéra nebo týmu), (Alfermann, Stambulova a kol., 2007).

Přechody lze dále dělit na pozitivní a negativní. Pozitivních přechodů je dosaženo, pokud se sportovec dokáže relativně rychle a snadno přizpůsobit požadavkům daného přechodu sportovní kariéry. To je obvyklé v případech, kdy jsou naplněny všechny nezbytné předpoklady (např. teoretické a praktické znalosti, dovednosti, postoje atd.) během předchozí fáze sportovní kariéry. Mezi další faktory, které mohou usnadnit průběh přechodu, patří mimo jiné nadání sportovce; vysoká motivace; pozitivní postoj a aktivní zvládání tréninkového režimu, soutěží a sportovní kariéry jako celku. V neposlední řadě hraje také roli důvěra v trenéra a pozitivní psychologické klima.

Naopak krizové přechody nastávají, když sportovec musí vyvinout zvláštní, nadměrné úsilí k tomu, aby se úspěšně přizpůsobil požadavku spojenému s danou fází. Neschopnost přizpůsobit se pak vede k řadě příznaků, kterými se krizové přechody

vyznačují. Mezi ně lze řadit snížené sebevědomí, emoční nepohodlí (např. pochybnosti, úzkost, strach), zvýšená citlivost na selhání, dezorientace v rozhodování a zmatek.

Řešením takových situací bývá často využití psychologické pomoci, ta může nejen eliminovat výše uvedené negativní dopady, ale také snižovat riziko úplného opuštění sportu (Wylleman, Lavallee, Alfermann, 1999: 28)

1.4 Freestyle snowboarding

Jelikož tato práce popisuje kariérní přechody lidí, kteří tráví celou sezonu na horách a žijí se v oblasti snowboardingu, bude tato kapitola věnovaná právě tomuto sportu. O vzniku a vývoji už bylo napsáno mnoho a i já jsem toto téma rozebíral ve své bakalářské práci, nyní se tedy zaměřím na freestyle snowboarding, jeho kategorie a popíšu také evoluci snowparků.

Freestyle, v překladu „volný styl“, je zejména mezi mladými jezdci nejvyhledávanější oblastí snowboardingu. Jedná se v podstatě o provádění triků na různých překážkách, skocích či v neobvyklém terénu. Freestyle se dá ovšem provozovat i na rovné sjezdovce v podobě všelijakých otoček nebo jiných pohybových figur. Jde zkrátka o to, aby trik či pohyb vypadali lehce a hravě, a zároveň efektně a oslnivě. V centru všeho stojí osobní vnitřní prožitek a potěšení z dané činnosti. Mnohotvárnost zimní krajiny a individuální pojetí každého freestylera nabízí podle Bintera (2012), nevyčerpatelné možnosti. Hoffmannová (2013) uvádí, že freestyle snowboarding vytváří tvůrčí prostředí, kde každý z jezdců má prostor pro vlastní kreativní pojetí a sebevyjádření. Nezáleží tedy tolik na přesnosti provedení dovednosti, ale spíše na individuálním pojetí. Důležitým faktorem je také dobrovolnost provádění tohoto sportu – nikdo mě nenutí. Hoffmannová (2013) jako další výhodu vidí to, že freestyle snowboarding má pro lidi, kteří se tomuto sportu věnují široké pole působnosti, tedy variabilitu aktivity. Udává, že nejde jen o samotný výkon a provedení triků a skoků, ale že náplní činnosti může být například jejich fotografování nebo natáčení videí, poněvadž estetičnost a vizuální dojem má ve freestyle snowboardingu specifické místo. Tvůrčí pojetí, vlastní zaangażovanost a variabilita aktivity se tedy jeví jako stěžejní motivy jezdců k vyhledávání tohoto sportovního odvětví.

To, že je freestyle nesmírně bohatá oblast snowboardingu, dokazuje podle Bintera (2012) i množství disciplín, které nabízí. Jsou to big air (rovný samostatný skok), jibbing (jízda po překážkách – zábradlích), slopestyle (kombinace skoků a překážek na jedné trati), halfpipe (U - rampa), street (vyhledávání překážek v městském prostředí).



Obrázek č. 1. – Samostatný skok



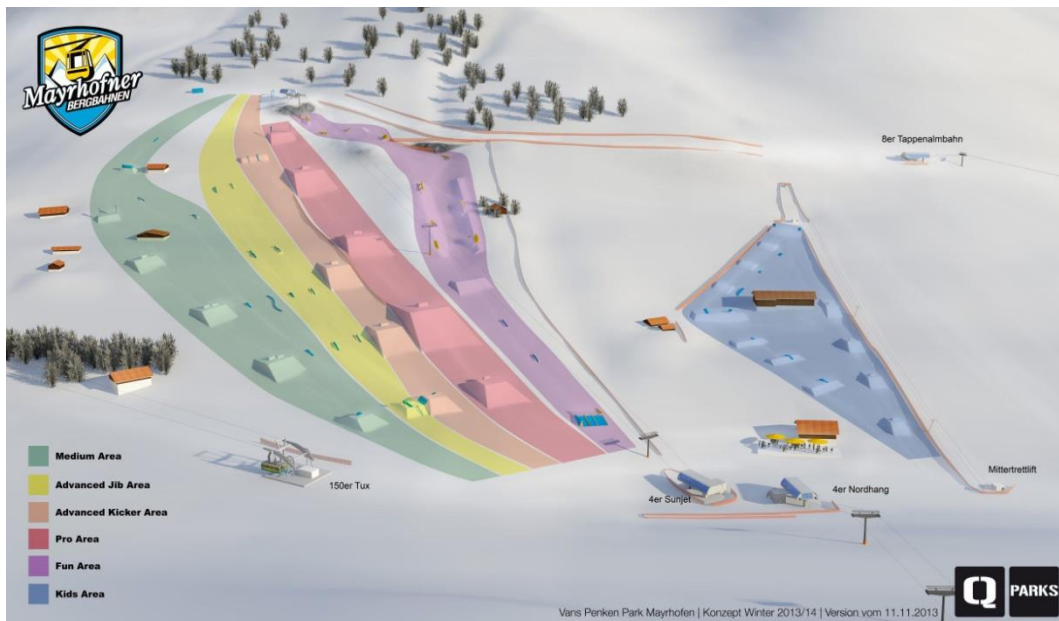
Obrázek č. 2. – Překážka pro jibbing

I když je U – rampa zařazena jako soutěžní disciplína na všech velkých závodech včetně olympiády, Večerka (2003) poukazuje na to, že dobrá rampa se ani zdaleka nevyskytuje v každém resortu. A to zejména kvůli tomu, že U – rampa je, co se týče stavby vůbec nejnáročnější snowboardingovou překážkou. V České republice bývala pravidelně rampa ve Špindlerově mlýně a na Klínovci, v posledních letech se ale i z těchto středisek vytratila a pro svezení v ní je nutné cestovat do zahraničí.



Obrázek č. 3. – U – rampa (halfpipe)

Na druhou stranu situace se snowparky se hlavně v zahraničí neustále zlepšuje. Podle Večerky (2003) jsou freestylové překážky ve světě samozřejmostí, jelikož si jednotlivá střediska v konkurenčním prostředí absenci snowparku zkrátka nemohou dovolit. Zatímco v Česku valná většina snowparků disponuje jednotlivými partnery či sponzory (většinou snowboardové obchody) a spadá pod resort, ve kterém se nachází, řeší jeho výstavbu a udržování každý resort zvlášť. V sousedním Rakousku už v roce 2002 vznikla organizace jménem Qparks, která v dnešní době spravuje téměř všechny rakouské snowparky a spolupracuje také s některými italskými, švýcarskými, německým a francouzskými resorty. V zahraničí lze pod hlavičkou Qparks, ale i pod jinými společnostmi, nalézt snowparky všech velikostí a úrovní obtížnosti od malých parků pro děti a začátečníky až po profesionální tratě, na kterých mohou jezdci trénovat své triky na závody. V poslední době jsou také, zejména u dětí, čím dál více populární tzv. funslopes (úzká ohraničená trať s klopenými zatáčkami). Základem je poskytnout vhodné překážky, na kterých se každý jezdec může učit a zdokonalovat své ježdění krok po kroku a zároveň se tím bavit s přáteli (www.qparks.com).



Obrázek č. 4. – Schéma snowparku

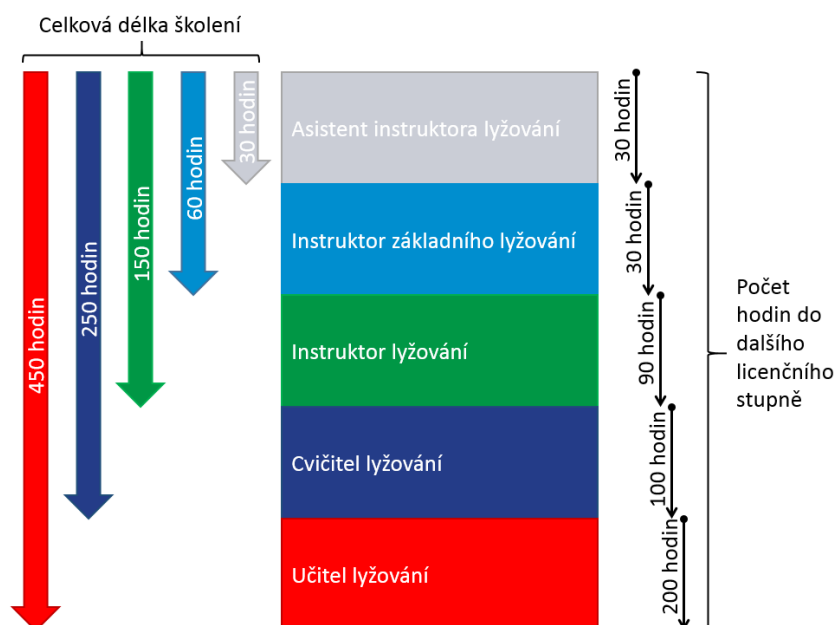
1.5 Možnosti sezónních prací na horách

Zůstat na horách přes zimu na celou sezonu je jistě sen mnoha lidí, kteří vyznávají zimní sporty, jako jsou lyžování či snowboarding. Jedna z možností je zakoupit sezónní skipas, zajistit si ubytování a jen jezdit a trávit čas s přáteli na horách. Je to asi nejpříjemnější varianta, avšak je také velmi finančně náročná a takovou možnost má málokdo. Není to ovšem úplně neobvyklé, jezdci, kteří mají sponzoring od jedné či více snowboardových firem, většinou trénují celou sezonu bez jiného zaměstnání. Takové podmínky ale nemá každý, a proto jezdí každoročně na hory za prací spoustu zimních nadšenců. Způsobů jak se uživit na horách je několik. Dá se samozřejmě pracovat například v ápres baru, restauraci, servisu nebo v půjčovně vybavení. V této práci se zaměřuji na zaměstnání, která jsou přímo spjata se zimními aktivitami, jako jsou instruktor lyžování nebo snowboardingu, shaper či obsluha rolby. V této kapitole charakterizuji tyto povolání a přiblížím co všechno je potřeba k tomu stát se jedním z těchto pracovníků.

1.5.1 Instruktor lyžování (snowboardingu)

Práce instruktora lyžování či snowboardingu je nejběžnější způsob jak strávit zimu na horách a něco si i vydělat. Lyžařských škol je v České republice i v zahraničí mnoho a většina z nich umožňuje i výuku snowboardingu. Práce může přinést spoustu cenných zkušeností například si osvojit nebo zdokonalit komunikaci s lidmi různých věkových skupin nebo vylepšit své jazykové schopnosti při výuce zahraničních klientů. Výhodou je také možnost pracovat na technice jízdy a neustále ji vylepšovat. Znalost cizího jazyka je ve většině českých lyžařských škol nezbytností. Jelikož je práce prováděna v horském zimním prostředí, naskytují se u ní také neočekávané situace, u kterých je potřeba rychlého a pohotového jednání, což se může v budoucím životě hodit. Další výhodou je to, že pracujete na čerstvém vzduchu a celý den jste v pohybu. Ze začátku sezony sice chvíli trvá než si nohy a celkově tělo na fyzickou zátěž zvyknou, ovšem není to žádný extrém a adaptovat se dá velice rychle (www.kurz-instruktor.cz).

K práci je nutná platná licence, která je udělována po úspěšném zvládnutí instruktorského kurzu. Systém lyžařských a snowboardových kvalifikací má v České republice tři stupně: (1) instruktor lyžování/snowboardingu, (2) cvičitel lyžování/snowboardingu, (3) učitel lyžování/snowboardingu. Obsah, rozsah školení, zkouškové požadavky a celý tento systém zastrešuje MŠMT ČR. Jednotlivé kvalifikace na sebe navazují a jsou vždy platné po období 5 let, poté je potřeba licenci prodloužit.



Obr. č. 5 - Přehled vzdělávacího systému pro lyžařské kvalifikace MŠMT

Kromě výše uvedených kvalifikací jsou udělovány ještě kvalifikace instruktor lyžování APUL D, C, B, A a licence pro lektory instruktorů s označením L, které mají rovněž akreditaci MŠMT. Tyto licence jsou udělovány v rámci činnosti APUL (Asociace profesionálních učitelů lyžování a lyžařských škol) z důvodu jejího členství v mezinárodní organizaci ISIA (International Ski Instructors Association), je tedy možné učit i v zahraničí. Licence APUL mají platnost 3 roky. Po uplynutí se dá prodloužit o další 3 roky absolvováním víkendového „prolongačního kurzu“ (www.apul.cz).

kurz / zkouška	licence	mezinárodní úroveň
KURZ APUL LYŽOVÁNÍ D (úvod do výuky lyžování) nebo KURZ APUL LYŽOVÁNÍ D1 (úvod do výuky lyžování dětí)	APUL D	LEVEL 1
KURZ APUL LYŽOVÁNÍ C (zaměření na paralelní lyžování a jeho výuku)	APUL C	LEVEL 2
KURZ APUL LYŽOVÁNÍ B (pokročilé lyžování na sjezdovce i v off-pistiu, pokročilá výuka a analýza)	APUL B	LEVEL 3 ISIA STAMP
KURZ APUL LAVINY 1 (základy lyžování ve volném terénu a lavinové problematiky)	ISIA	
KURZ APUL RACE KOUČ 1 (úvod do závodního lyžování a trenérské práce)		
KURZ APUL FREESTYLE (freestyle na lyžích) nebo KURZ APUL NORDIC (telemark nebo běžky) nebo KURZ APUL SNOWBOARDING C	ISIA	LEVEL 3 ISIA STAMP
KURZ APUL LYŽOVÁNÍ A1 (úvod do expertního lyžování, výuky a analýzy pohybu)	APUL A	LEVEL 4 ISIA CARD
(individuální celosezónní příprava)		
KURZ APUL LAVINY 2 [VOLITELNĚ] (vedení ve volném terénu, ski-touring)		
KURZ APUL LYŽOVÁNÍ A2 (tuning expertních dovedností)	APUL A	LEVEL 4 ISIA CARD
ISIA SPEED TEST / EUROTEST		
KURZ APUL LYŽOVÁNÍ L	APUL L	TRAINER

Obr. č. 6. – Schéma lyžařských licencí APUL

kurz / zkouška	licence	mezinárodní úroveň					
KURZ APUL SNOWBOARDING D (úvod do výuky snowboardingu)	5 dní	APUL D	LEVEL 1				
KURZ APUL SNOWBOARDING C (zaměřený na výuku mírně pokročilých)	6 dní	APUL C	LEVEL 2				
KURZ APUL SNOWBOARDING B (pokročilý snowboarding na sjezdovce i v off-pistiu, pokročilá výuka a analýza)	9 dní	APUL B	LEVEL 3 ISIA STAMP				
KURZ APUL LAVINY 1 (základy snowboardingu ve volném terénu a lavinové problematiky)							
KURZ APUL SNOWBOARDCROSS 1	16 dní	ISIA					
KURZ APUL FREESTYLE (freestyle na lyžích) nebo KURZ APUL NORDIC (telemark nebo běžky) nebo KURZ APUL LYŽOVÁNÍ C							
KURZ APUL SNOWBOARDCROSS 2 5 dní	+	KURZ APUL SNB RIDING A 7 dní	+	KURZ APUL SNB FREESTYLE A 5 dní	17 dní	APUL A	

Obr. č. 7. – Schéma snowboardových licencí APUL

- **Interski**

Interski ČR je občanské sdružení, které je členem mezinárodní organizace Interski International, sdružující prakticky všechny země a kontinenty, kde je výuka lyžování organizována a reprezentuje Českou republiku na kongresech. V ČR existuje již více než 25 let. Interski ČR se aktivně podílí na spolupráci s Interski international a nové poznatky pak předává členským organizacím v České republice. Hlavním cílem této organizace je dbát o pokrok a spolupráci ve výuce lyžování a snowboardingu jak v ČR, tak i na mezinárodní úrovni, uplatňovat společenské hodnoty v mezilidských vztazích a vést své členy k zajišťování bezpečnosti lyžování. Interski ČR se ve své činnosti zabývá zejména výukou lyžování v komerční oblasti (APUL), spolkové oblasti (lyžařské oddíly) a oblasti školní.



1.5.2. Shaper

Při zadání tohoto slova do Googlu vám jako první vyskočí nabídka na posilovací stroj pro zpevnění vašich boků. Také, když na klasickou otázku „Co děláš na horách“? odpovíte, že pracujete jako shaper, mnoho lidí neví, co si má představit a podobný pojem nikdy neslyšeli. Práce je to však většinou celkem namáhavá a ve větších resortech i relativně zodpovědná. Jedná se o výstavbu a následnou údržbu snowparku (skoků a překážek) a velmi často také přidružené funslope, tedy zábavné sjezdovky pro děti. Pracovníci zodpovídají, kromě samotného usazování a přestavování překážek, také za jejich každodenní úpravu. Tato úprava neboli „reshape“ spočívá ve vyrovnání, případně dostavění odrazové části skoku nebo odrazu na překážku. Při teplejších podmínkách je většinou potřeba dorovnat i dopad a doházet sníh, který odtál od překážek. Jednou z hlavních zodpovědností shaperů je bezpečnost ve snowparku. Do pracovních úkolů tedy patří také stavění plotů, tyčí, sloupků s pravidly či zpomalovacích bannerů. Někdy je také nutná oprava poškozených překážek.

Režim práce, její náročnost i počet odpracovaných hodin se v každém snowparku liší zejména podle jeho velikosti, ale také podle polohy, ve které se snowpark nachází. Snowparky umístěné ve vysoké nadmořské výšce (většinou snowparky na ledovci) obvykle nejsou spojené sjezdovkou s městem, tudíž se musí stihnout poslední lanovka dolů a není tedy možno pracovat v noci. Shapeři jedou vždy první nahoru a poslední dolů. Ráno, ještě před tím, než se na svahu objeví první jezdci a než se snowpark otevře, je potřeba vše zkontrolovat a podle podmínek připravit na ježdění. V poledne obvykle probíhá rychlý reshape a kontrola, odpoledne po ježdění potom večerní shaping, který je nejdůležitější částí této práce.



Obr. č. 7. – Práce shapera

K získání této práce není potřeba žádný průkaz ani licence. Je ovšem nutné ovládat jízdu na lyžích či snowboardu na pokročilé úrovni, jelikož se u této práce naskýtají situace, při kterých by začátečníci mohli mít potíže, například převoz materiálu. Pro získání práce shapera v ČR stačí kontaktovat daný resort nebo přímo někoho, kdo má snowpark na starosti, přičemž zaměstnavatelem bývá většinou resort. V zahraničí je to stejné, ovšem dostat se do zahraničního snowparku už většinou vyžaduje nějaké zkušenosti.

- **Young Mountain**

Od roku 2002 však existuje rakouská společnost s názvem Young Mountain (www.youngmountain.com), která zaměstnává shapery z celého světa na svých projektech, do kterých spadají snowparky pod názvem Qparks, zábavné sjezdovky Funride, Funslope, Funcross a sjezdovky pro nejmenší děti Kidsslopes. Předchozí zkušenost zde není podmínkou. Stačí vyplnit online formulář na stránkách www.shape-academy.com, a podle vašich preferencí, jízdnicích a jiných dovedností, vás přiřadí k určitému projektu (www.qparks.cz).

V Young Mountain existuje jednoduchá hierarchie pracovních pozic. První sezónu většinou každý začíná jako shaper. Je ovšem na každém, jak moc se chce této práci věnovat a není neobvyklé, že již druhou sezónu člověk postoupí na vyšší pozici. Tou

může být multimediashaper, který se stará o dokumentaci snowparku, poskytuje vedení daného resortu a Young Mountain aktuální fotky a videa celého projektu (snowpark, funslope, atd.) a také spravuje sociální sítě (v případě, že projekt nějaké má). Další možnou pozicí je headshaper, který se vyskytuje spíše na větších projektech a má na starost ostatní shapery, určuje rozvrh pracovních směn, dohlíží na kvalitu práce a je pravou rukou park designera. Obdobná pozice je project manager. Ten ovšem většinou vede menší projekty o malém týmu pracovníků a stará se o vše. Nejvyšší pozicí je park designer, který zodpovídá za celý projekt a komunikuje se svým týmem, rolbaři, vedením Young Mountain a také s vedením resortu. Zároveň se podílí, ještě před začátkem zimy, na rozvržení překážek a celkově podobě daného projektu pro novou sezónu. Poslední možnou pozicí v rámci Young Mountain je snowcat operator, tedy rolbař. Jedná se ovšem pouze o rolbaře snowparků. Ti bývají součástí spíše na větších projektech. Menší snowparks většinou využívají rolbaře z resortu.



1.5.3. Obsluha rolby

Třetím typem sezonního zaměstnání, které je vykonáváno přímo na sjezdovce, je obsluha rolby. Existují rolbaři, kteří upravují pouze sjezdovky a zároveň jsou také rolbaři, kteří zodpovídají pouze za snowpark a sjezdovky přilehlé ke snowparku. Pro všechny ovšem platí podobná pracovní doba. Ta se liší podle klimatických a sněhových podmínek, ale obvykle se začíná po vypnutí vleků, tedy až ve chvíli, kdy poslední lyžaři opustí svah. Konec pracovní doby je zpravidla kolem jedenácté/dvanácté hodiny večerní. Ovšem, když v noci sněží a samozřejmě musí být sjezdovky připravené pro lyžaře i ráno, není výjimkou, že rolbaři začínají svůj pracovní den již ve čtyři hodiny.

Podle Národní soustavy povolání (www.nsp.cz) je pro toto zaměstnání zapotřebí vlastnit řidičský průkaz skupiny B (osobní automobily) a každé 3 roky absolvovat školení řidiče sněžných pásových vozidel. Rolbaři, mající na starost pouze snowpark prochází ještě zvláštním proškolením od zkušenějších kolegů, které se týká jednotlivých skoků a překážek.



Obr. č. 8. – Práce rolby ve snowparku

U všech zmíněných profesí je většinou poskytována výstroj, kterou tvoří bunda, kalhoty, popřípadě helma. Samozřejmostí je umožnění ubytování v rámci daného skiareálu. Nejmenšího výdělku dosahují shapeři, kteří, ale mají největší možnosti k ježdění. Také je zde možný rychlý postup, například na pozici tzv. „multimedia shapera“, kde je hodinová sazba vyšší. Ten má kromě shapování překážek ve své kompetenci, také zajišťování fotek a videí aktuálního stavu snowparku. Rovněž se stará o sociální síť daného projektu. U instruktorů výdělek závisí na počtu odučených hodin a také na zkušenostech, tedy na typu licence, kterou vlastní. Bývá to ale zpravidla více než u shaperů. Více si vydělají také rolbaři.

2 CÍLE

2.1 Hlavní cíl

Hlavním cílem práce je zjistit jakých způsobů, možností či kariérních změn využívají snowboardisté, instruktoři a pracovníci snowparku k tomu, aby mohli opakovaně strávit sezónu na horách.

Dílčím cílem je zjistit, co respondenty motivuje k tomuto sezónnímu životnímu stylu, a jak se tento životní styl odráží na jejich životní spokojenosti.

2.2 Výzkumné otázky

- Co motivuje snowboardisty k tomu, aby opakovaně trávili sezóny na horách?
- Jaké strategie využívají k tomu, aby mohli trávit sezóny na horách?
- Jak se odráží tento životní styl na jejich životním uspokojení?

2.3 Úkoly práce

- Rešerše odborné literatury o biodromální psychologii
- Rešerše odborné literatury o kariérních přechodech sportovců
- Charakteristika freestyle snowboardingu a profesí spojených se snowboardíngem
- Provedení polostrukturovaných rozhovorů
- Zpracování a analýza polostrukturovaných rozhovorů
- Vytvoření doporučení pro snowboardisty, kteří chtějí zůstat na horách

3 METODIKA

S ohledem na charakter práce a stanovené cíle byl zvolen kvalitativní výzkumný design. Při kvalitativním výzkumu je na začátku vybráno výzkumníkem téma a stanoveny výchozí výzkumné otázky. Oproti kvantitativnímu výzkumu je zde možná značná flexibilita, otázky mohou být v průběhu výzkumu, během sběru dat či dokonce během analýzy dat, modifikovány nebo doplňovány. Kvalitativní výzkum je tak považován za emergentní nebo pružný typ. Kromě nových otázek mohou vznikat i nové hypotézy či změny ve výzkumném plánu. Výzkumník tak pracuje se všemi informacemi, které mohou pomoci odpovědět na výzkumné otázky (Hendl, 2005). Švaříček a Šed'ová (2007) uvádějí, že podstatou kvalitativního výzkumu je do široka rozproštěný sběr dat bez toho, že by na počátku byly stanoveny základní proměnné. Jde o to do hloubky prozkoumat určitý jev a přinést o něm maximální množství informací (Švaříček, Šed'ová, 2007).

Kladem kvalitativního výzkumu je podle Hendl (2008) i to, že tazatel získává informace přímo v terénu, ve kterém provádí výzkum. Tyto informace analyzuje a vybírá si z nich to co je pro výzkum podstatné. Výhodou je, že tazatel může připojit i další metody například pozorování. Má tedy od respondenta k dispozici kvalitnější a obsáhlejší odpověď pro vytvoření výsledků.

3.1 Použité metody sběru dat

Jako hlavní metoda sběru dat, byly vybrány polostrukturované hloubkové rozhovory doplněné o metodu křivky života a zúčastněné pozorování.

3.1.1 Polostrukturovaný rozhovor

Polostrukturovaný rozhovor je nejfrekventovanější podobou interview. Tazatel si vytváří určité schéma, dle kterého se následně řídí. Toto schéma specifikuje okruhy otázek, na které se bude tazatel účastníků ptát. Pořadí otázek lze měnit, dle aktuální potřeby. U polostrukturovaného rozhovoru je definováno tzv. jádro interview, tedy minimum témat a otázek, které má tazatel za povinnost probrat. Na toto jádro pak navazují upřesňující otázky. Může se jednat o otázky doplňující, rozšiřující, či vysvětlující již řečené. To umožňuje probrat téma do hloubky (Miovský, 2006). Pro úspěšné vedení rozhovoru, je potřebné, aby tazatel splňoval řadu předpokladů, např. citlivost, koncentraci, disciplínu či interpersonální porozumění. Důležité jsou všechny

fáze rozhovoru, na začátku je klíčové získání důvěry, na závěr zase správné ukončení, v rámci kterého lze ještě získat podstatné informace (Hendl 2005).

3.1.2 Metoda čáry života

Pro výzkum byla využita také metoda čáry života. Tato metoda využívá základního principu promítnutí určitých významných událostí a prožitků do grafické podoby. Tato metoda má základ v psychoterapeutické praxi Jiřího Tyla (1985), který tuto originální techniku, konkrétně Test čáry života, vytvořil. V původním provedení psycholog instruuje jedince, aby nakreslil “čáru života”. Ten je následně vyzván, aby na čáře označil nejprve současný okamžik a dále ještě umístil významné minulé události a budoucí očekávané důležité momenty v jeho životě. Jedná se o čáru a ne o přímku, takže v pořádku jsou i nejrůznější křivky, důležité je, aby člověk podle sebe co nejvýstižněji vyjádřil běh vlastního života. Z uvedeného důvodu je stále frekventovanější označení metoda životní křivky. Existují různé variace metody, může být kreslit nejen čára vlastního života, ale i čára ideálního života či života vůbec. Metoda je silně projektivní a často výrazně citově prožívána. Jak je již výše uvedeno, metoda křivky života je používána v řadě modifikací, proto není možné identifikovat jednotný přístup pro její zadávání. V některých případech bývá kresba zadávána v podobě standardizovaného formátu, může být požadováno, aby křivka měla kontinuální linii, která má vystihnout výskyt určité charakteristiky v průběhu života. V každém případě je však podle Miovského (2006) nezbytné aby po nakreslení účastník popsal jednotlivé úseky kresby a vysvětlil jejich význam. Bez této interpretace by nebyla metoda dostatečně validní, jelikož by se jednalo pouze o náš odhad. Např. ve výzkumu Takkinena a Suutama (2004) měla křivka zachytit intenzitu pozitivních a negativních emocí, Reed (2005) požadoval zachytit křivkou úroveň kreativity umělců v průběhu života.

3.1.3 Zúčastněné pozorování

Zúčastněné pozorování je metoda, kdy se výzkumník přímo pohybuje v prostoru, kde se vyskytují zkoumané fenomény, sám je součástí tohoto prostředí, splývá s ním a stává se jedním z aktérů, čímž dochází k interakci mezi pozorovaným a pozorovatelem (Wildemuth, 2009).

Tato metoda je provázána celým výzkumem a využívám při ní zkušenosti nabyté mnohaletým vlastním pozorováním tohoto sportu i pracovního prostředí tohoto sportovního odvětví a pohybem ve snowboardingové komunitě.

3.2 Výzkumný soubor

Účelové vzorkování umožňuje provést výběr výzkumného vzorku na základě uvážení badatele o tom, kdo by měl být dotázán tak, aby byl zodpovězen výzkumný problém. U kvalitativního výzkumu jde vždy o výběr záměrný, a to proto, aby vybrané osoby byly vhodné, tj. měly potřebné znalosti a zkušenosti z daného prostředí. Výběr je vždy „reprezentativní“, protože vybrané osoby dobře reprezentují dané prostředí a jsou schopny o něm podat pravdivou výpověď založenou na vlastních zkušenostech a znalostech (Gavora, 2000).

V tomto výzkumu jsou respondenty lidé, kteří mají zkušenost z profesní sféry sportu, a to buď současnou, nebo minulou. Konkrétně se bude jednat o zkušenost ze snowboardingu. Kromě tohoto kritéria je také důležité aby respondenti prošli za dobu svoji kariéry určitým profesním přechodem.

Rozhovory byly provedeny s šesti respondenty, které budu označovat jako R1 – R6. Se všemi jsem se seznámil v Rakousku při sezónní práci shapera snowparku pro společnost Young Mountain. Vybral jsem je z toho důvodu, že všichni mají společný činitel, a tím je láska ke snowboardingu. Cesta každého z nich je však odlišná, což by mělo být přínosem pro tuto práci. Všichni se již několik let žijí v oblasti snowboardingu a prošli si v tomto odvětví různými profesními změnami. Věk dotazovaných snowboardistů je 23 – 38 let a jsou dohromady pěti různých národností. I když sezónní práce tohoto typu obvykle vyhledávají studenti, z těchto šesti už mají všichni ukončené vzdělání a jsou bezdětní. V letních sezónách se většinou věnují práci na podobné bázi například instruktoři windsurfingu či „udržbáři“ bikových trailů.

První rozhovor byl proveden s mužem, který nese pracovní označení R1. Respondent je věku 25 let a seznámil jsem s ním v Zell am See. Od 18 let působil jako instruktor snowboardingu v lyžařském středisku nedaleko bulharského hlavního města Sofie. Ve společnosti Young Mountain působí třetí sezónu jako shaper. „V létě před dvěma lety jsem v Řecku poznal svoji přítelkyni, která pracovala jako instruktorka

windsurfingu ve stejné škole a jeden kamarád nás přivedl na nápad strávit zimu spolu v Rakousku“.

Pro druhý rozhovor jsem vybral ženu, kterou označuji R2. Žena má 24 let a pochází z Německa. Poznal jsem ji rovněž v Zell am See a je přítelkyní respondenta R1. Respondentka pracovala dříve v Německu taktéž jako instruktorka snowboardingu a pro Young Mountain pracuje třetí sezónu, nyní na pozici project manager. „Nápad odjet na zimu do Rakouska spolu s mým přítelem bylo jedno z mých nejlepších rozhodnutí“.

Třetí dotazovaný respondent je muž ve věku 38 let a je označen jako R3. Respondent je původem ze Slovinska ale již mnoho let žije stylem v létě moře, v zimě hory. Opět jsme se poznali na projektu v Zell am See v sezóně 2018/2019, která pro něj byla osmá v pořadí. Tu sezónu zastával pozici mediashaper. I když byl v naší pracovní skupině nejstarším článkem, zapadl do ní bez problémů. „Vacation forever“ není název seriálu pro teenagery, jak by se mohlo na první pohled zdát, nýbrž jeho motto, které lze zahlédnout jak v podobě samolepky na jeho snowboardu, jako přezdívky na sociálních sítích či přímo vytetované na jeho pravé paži.

Respondent R4 pochází z Itálie a je mu 31 let. Pro organizaci Young Mountain pracuje sedmým rokem, z toho poslední tři sezóny jako rolbař snowparku v rakouském Mayrhofenu, kde jsme se také poznali. Tvrdí, že jeho život by se dal shrnout v kostce takto: “V zimě snowboard, v létě kolo“.

Pátým osloveným je muž z České republiky označován jako R5. Je mu 27 let, a přesto, že se snowboardingu věnuje od mládí, nikdy snowboarding ani sport obecně nevyhledával jako zdroj obživy. Je to jeho první sezóna pro organizaci Young Mountain. “Strávit zimu v Rakousku? Proč ne!“. Je také velkým milovníkem přírody, rád cestuje a poznává nové lidi, tudíž rozhodnutí zkusit práci shapera v Mayrhofenu se jevila jako velmi lákavá.

Posledním respondentem s označením R6 je muž ve věku 23 let. Pochází z Německa a seznámil jsem se s ním také v Mayrhofenu v sezóně 2019/2020. Byla to jeho 4 sezóna pro Young Mountain, z toho poslední tři strávil jako mediashaper právě v Mayrhofenu. Je milovníkem jak snowboardingu, tak i focení a natáčení videí, takže

tento post je pro něj naprosto ideální a jak sám říká: „Nejlepší jsou neděle, kdy je park plný a já si tak můžu zároveň skvěle zajezdit s kámoši a zároveň pořídit super fotky“.

	Pohlaví	Věk	Národnost	Nynější pozice	Předchozí jiná pozice	Počet sezón na horách	Počet sezón v Young Mountain
R1	Muž	25	Bulharsko	Shaper	Instruktor snb	7	3
R2	Žena	24	Německo	Project manager	Shaper (Instruktor snb)	5	3
R3	Muž	38	Slovinsko	Multimedia shaper	Project manager	8	7
R4	Muž	31	Itálie	Rolbař	Shaper	7	5
R5	Muž	27	Česká republika	Shaper	-	1	1
R6	Muž	23	Německo	Multimedia shaper	Shaper	4	4

Tabulka 1. – Demografické údaje respondentů

3.3 Průběh sběru dat

Polostrukturované rozhovory a doplňkové metody byly realizovány s šesti respondenty. Dotazovaní respondenti vzešli z mých spolupracovníků, se kterými jsem strávil poslední dvě zimní sezóny v lyžařských střediscích v Rakousku. Tři z nich byly vybráni ze skupiny, ve které jsem působil v Zell am See v sezóně 2018/2019. Druhá půlka dotázaných byla zvolena z loňské sezóny 2019/2020 z Mayrhofenu.

K analýze výsledků jsem mimo polostrukturovaného rozhovoru také použil metodu čáry života. Respondenty jsem požádal, aby vytvořili svou čáru života a dále, aby na ní označili současný okamžik. Na této čáře dále měli zaznamenat důležité momenty, které souvisí s pracovní kariérou. Zajímaly mě momenty, jak minulé, tak budoucí. Dále jsem respondenty požádal, aby barevně zvýraznili dle jejich názorů nejvíce uspokojivé období jejich pracovní kariéry. Čáry života jednotlivých respondentů tvoří přílohu č. 2. Tato metoda je pro mou práci spíše doplňkovou. Jak vyplynulo z jednotlivých schémat čar života, informace na nich zakreslených nejsou dostatečně vypovídající. Respondenti tyto čáry života tvořili před zahájením jednotlivých rozhovorů, čímž však pomohly k zahájení konverzace a nastínily časový prostor životních období dotazovaných. Z důvodu autenticity jsem použil do přílohy č. 2 originální verze.

Zjišťováno a zaznamenáváno bylo pohlaví, věk, vzdělání, délka působení ve snowboardingu obecně a délka působení konkrétně v profesní sféře snowboardingu. Další otázky již směřovaly k samotné sportovní kariéře, se zacílením na kariérní přechody a životní uspokojení. Tři rozhovory byly provedeny ve společném domě v Mayrhofenu, dva v Soldenu a jeden v Olomouci. Rozhovory prováděné na horách se vždy uskutečnily v kuchyni domu nebo v pokoji respondenta. Rozhovor v Olomouci proběhl v bytě dotazovaného. Rozhovory trvaly okolo 45 minut až jedné hodiny, jelikož přesná doba nebyla stanovena. Všichni dotazovaní, byly ale také moji spolupracovníci, takže některá témata jsme spolu probírali osobně už před rozhovorem a zabraly nám tak kratší dobu, u některých se zase respondenti rozpovídali a musel jsem je nasměřovat zpět do dané osnovy. Atmosféra však byla velmi uvolněná, a myslím, že obě strany z toho měly dobrý pocit.

Část otázek v rozhovorech byla směřována k tomu, jak se respondenti ke snowboardingu dostali a co je samotnou motivací u tohoto sportu setrvat. Další část otázek byla zaměřena na sociální rovinu tohoto odvětví a například na to, zdali je

možné, za těchto podmínek, vytvořit rodinný život. Třetí kategorie vzešla z otázek směřovaných k pracovní kariéře dotazovaných, a jaké zkušenosti zatím nabyli. Poslední část se vztahuje na jejich životní upokojení.

Respondenti byli také předem obeznámeni o významu výzkumu. Dále jim bylo sděleno, že rozhovory budou nahrávány, budou v nich vystupovat anonymně a mohou z nich kdykoliv odstoupit.

3.4 Zpracování a analýza dat

Polostrukturované rozhovory byly provedeny se šesti respondenty, přičemž všichni se pohybují ve snowboardingu a mají i profesní zkušenost v oblasti snowboardingu. Respondenti byli pracovně označeni R1 – R6 v rámci dodržení anonymity.

Rozhovory se sportovci byly s jejich informovaným souhlasem nahrávány na mobilní zařízení, následně byla použita doslovná transkripce, tudíž veškerý pořízený materiál byl přepsán do elektronické podoby. Rozhovory v anglickém jazyce byly přepsány nejdříve do angličtiny a poté přeloženy do české verze, která byla základem pro další práci.

Na analýzu dat byla použita metoda vytváření trsů. Tato metoda slouží k seskupení a kategorizování určitých výroků a odpovědí do skupin. Prostřednictvím kategorizace jsme schopni vytvořit obecnější jednotky. Tyto skupiny by podle Miovského (2006) měly vznikat na základě určité podobnosti mezi danými odpověďmi nebo tématy připravených otázek. Miovský (2006) uvádí, že společným znakem jedné skupiny může být například právě takzvaný „tematický překryv“, kdy se jedná o vyhledávání takových výroků dotazovaných, které se týkají jednoho ohraničeného tématu.

Při analýze dat jsem nejdříve rozdělil jednotlivé odpovědi do nadřazených skupin (trsů). Bylo vytvořeno 5 tematických skupin (kategorií), které se vztahují k hlavnímu cíli, a to zjistit čím tyto jedince přitahuje snowboarding a jaké strategie (kariérní přechody) zvolili k tomu, aby byli schopni strávit zimní sezónu na horách. Těmito kategoriemi jsou: snowboarding (klady a zápory), sociální rovina, pracovní kariéra, životní uspokojení. K rozlišení odpovědí z jednotlivých skupin jsme ke každé přiřadili jednu barvu.

4 VÝSLEDKY

Tato část práce se zabývá strategiemi a způsoby, které snowboardisté využívají k tomu, aby mohli trávit zimní sezóny na horách a také jakými kariérními přechody si prošli, aby pro ně byl tento způsob života uspokojivý. Z analýzy výsledků vyplynuly dohromady čtyři hlavní kategorie, z kterých vyplývá, jak lze skloubit snowboarding s profesním životem.

4.1 Snowboarding: jak a proč? Klady a zápory.

Začátek rozhovorů byl vždy orientován na to, jak se respondenti se snowboardem seznámili a jak dlouho už se tomuto sportu věnují. Většina respondentů měla první zkušenost se snowboardem již v raném dětství, někteří vyměnili snowboard za lyže, někdo začal přímo snowboardem. Někoho k tomu přivedli rodiče, druhý to zase viděl u spolužáků.

Respondent R6 uvádí *„Vždycky byl mým vzorem starší bratr, který se věnoval snowboardingu téměř na závodní úrovni, taky po něm jsem zhruba v deseti letech zdědil svůj první snowboard“*. *„Skoro celou zimu jsem každý rok strávil s rodiči na horách. Asi do šesté třídy let jsem se výhradně věnoval lyžování, jenže v tu dobu všichni mí kámoši začínali jezdit na prkně, tak jsem to chtěl taky zkusit“* (respondent R5). Toho je důkazem i odpověď respondenta R2 *„S trochou nadsázky se dá říci, že dříve než jsem se naučila chodit, tak mě naši postavili na snowboard“*.

V podstatě jedinou odpověď, která vyvrací první zkušenost se snowboardem v raném dětství, jsem získal od respondenta R3 *„Ke snowboardingu mě přivedla moje přítelkyně v svých 21 letech“*. Z analýzy dat vyplývá, že všichni respondenti se shodli na tom, že samotný snowboarding provozují zejména pro pocit svobody a uvolnění, které při něm pociťují. Také ale ve snowboardingu našli určitý životní styl a přátele. *„Nejvíce miluju, když jedeme dolů v celé partě odpoledne po zavření lanovek a vím, že to byl další skvělej den“* (respondent R6).

Co se týče pozitiv a negativ oproti jiným sportům, respondenti často zmiňovali kreativitu a možnost individuálního osobního vyjádření, které snowboarding nabízí. *„Na prkně je super, že i když si s kámošema řeknete, že dáte stejnej trik, každé ho*

vždycky udělá trochu jinak“ (respondent 4). Respondent R5 podotýká, že i když má rád také lyžování, tak spektrum možností triků a stylu je na snowboardu bohatší *„To blbnutí je na tom prkně prostě takový přirozenější“*. Zároveň však přiznává, že co se týče samotné jízdy na sjezdovce, jsou lyže rychlejší, stabilnější a má na nich větší pocit jistoty *„Nic se nevyrovná rannímu manšestru a dobře nabroušeným lyžím“*. Pro některé je snowboarding jedinou zimní aktivitou, avšak z většiny odpovědí vyplývá, že i přes léto vyhledávají podobné sporty, jako jsou skateboarding, wakeboarding, windsurfing, horská cyklistika. *„Mám rád ten pocit, že po něčem svištím, ať už to jsou vlny, asphalt nebo sníh“* (respondent R1). Respondent označen R6 však jako možné negativum vidí finanční náročnost tohoto sportu, která je zapříčiněna relativně drahou výbavou a také faktem, že za tímto sportem se ve většině případů musí cestovat *„Kdyby nebylo našich, tak bychom s bratrem nikdy nejezdili, a to jsem byl ještě rád, že jsem po něm mohl zdědit tu desku“*. Respondent R5 také souhlasí s tímto tvrzením *„Je to dražší sport, ta výbava není zrovna nejlevnější a když si chce člověk vyjet na hory tak to něco stojí“*. Dodává ale, že to je subjektivní hledisko, a že pro někoho tato skutečnost záporům být nemusí.

Dalším elementem, proč si respondenti zamilovali snowboarding, se jeví také to, že se tento sport provozuje v horské přírodě a poskytuje tak uspokojení i v podobě relaxu mimo město. Respondent R4 poukazuje na to, že na snowboardingu je zajímavé, jak moc je ovlivněn počasím a podmínkami *„Když je venku nově prašan, tak jdu jezdit aji kdyby bylo -20“*. Na celosezónním pobytu na horách spatřuje jako jednu z největších výhod také to, že má k dispozici každý den zimy a tedy všechny možné podmínky, které zima nabízí. Tedy není tak vázán pouze na termín své dovolené a může tak využít všechny jeho oblíbené takzvané „powder days“ naplno. Je však také nutno dodat, že pro většinu lidí, tedy pro ty co nemají možnost být celou zimu na horách, je tento aspekt spíše negativním.

Analýza dat ukázala, že účastníci výzkumu preferují freestyle coby oblast snowboardingu. V době jejich začátků to byla totiž jedna z mála zimních aktivit, při které mohli rozvíjet svoji kreativitu a nějak se pohybově vyjadřovat. Podobně jako například na skateboardu *„Já jezdil napřed na skatu, když jsem ale uviděl snowboard a zjistil, že můžu dělat podobné triky i na sněhu, chtěl jsem ho hned“* (respondent R1). Dnes už vedle freestyle snowboardingu stojí na podobné úrovni freestyle lyžování (freeskiing), dříve ovšem tato odnož lyžování nebyla ani z daleka na takové úrovni a snowparky a různé překážky tak patřily výhradně snowboardistům. *„Na lyžích už jsem*

uměl, chtěl jsem ale něco víc, víc adrenalinu asi“, konstatuje respondent označen R5. *„Na snowboardu má člověk větší volnost, může zkoušet svoje hranice a dál posouvat ty svoje limity“* (respondent R6). Respondent R1, který v mládí závodně lyžoval, popisuje přechod na snowboard, jako zbavení se jakéhosi stresu a nepohody, kterou zažíval na lyžích, obzvláště při závodech *„Když jsem přestal lyžovat, mohl jsem najednou jet, kdy jsem chtěl, kudy jsem chtěl a jak dlouho jsem chtěl a ne čekat promrzlej na startu abych mohl jednou sjet a ještě zjistit, že to bylo o vteřinu pomalejší“*.

4.2 Sociální rovina

Analýza dat poukázala na význam sociální oblasti snowboardingu a na to, jak velkou roli hraje v tomto sportu určitá komunita.

Respondenti si prostřednictvím snowboardingu našli přátele - *„I když jsme se s přítelkyní seznámili v létě ve windsurfingové škole, snowboarding pro nás bylo velké společné téma“* uvádí respondent R1. Respondentka R2 doplňuje, že nejdřív padlo na snowboarding slovo, když se spolu bavili o tom, čím se živí přes zimu *„Jelikož jsme oba v zimě učili na snowboardu a měli tak zkušenost jako instruktoři, měli jsme hodně společných témat“*. Dále pak uvádí, že jak v lyžařské škole, tak potom v shape academy měla spoustu přátel, se kterými se vídá i mimo snowboarding. Respondent R3, který začal jezdit na snowboardu až ve 21 letech, má pozitivní zkušenost se sociální blízkostí skrze snowboarding a udává, že některé lidi, co se pohybují ve snowboardingu, znal už dříve, ale teprve sdílené společné zážitky vedly k silnějším vazbám a hlubším vztahům. Nyní udává *„Rád se zajedu během zimy podívat do jiných středisek za přáteli z minulých sezón, nechají mě přespat, druhý den si zajezdíme, pokecáme, jak to letos jde.“* Respondent R5 podotýká na to, že i když lidé, se kterými na snowboardu začínal jezdit, jeho přáteli většinou zůstali, tak při různých eventech či závodech, vždy potká nějaké nové lidi, s kterými pak zůstane déle v kontaktu. *„Určitě tím, že se pohybuješ v té komunitě, tak ty lidi poslouchají podobnou hudbu, takže se s něma pak setkáváš na různých koncertech na různých parties“*.

Z analýzy dat tedy vyplývá, že to není pouze samotný snowboarding, který lidi spojuje ale velkou míru na tom má právě také životní styl, s tím spojená móda a také ostatní koníčky těchto lidí. *„Je to jednoznačně o životním stylu, na sjezdovce na první pohled poznáte, kdo míří do snowparku a kdo ne“* (respondent R6). Účastníci výzkumu

se shodují, na tom, že jezdci věnující se freestylové disciplíně ať už na lyžích nebo na snowboardu, jsou k sobě přátelštější a snáz mezi sebou navazují kontakt. Například respondent R4 potvrzuje, že když jede na lanovce s někým ze snowparku má větší tendenci se s ním dát do řeči, i když se osobně neznají, než třeba s běžným lyžařem „*Když jedu nahoru, tak si vždycky rád pokecám, s někým kdo jezdí v parku, vždycky cítím, že jsme tak nějak na stejné vlně*“.

Analýza dat ukázala, že hodnoty a životní postoje má každý z účastníků různé a každý na ně nahlíží individuálně. Všichni se ovšem shodli na tom, že i když se v partě objevil někdo například trochu tišší nebo někdo s velmi specifickými ostatními zálibami, potom na kopci se tyto rozdíly vyrušili a s člověkem, s kterým by za normálních okolností jen těžko přišli do kontaktu, tak našli společné téma – snowboarding. „*I když je v partě někdo trochu jinej, a nemluví moc s ostatníma, tak na svahu to nemusí nic znamenat*“ (respondent R2). „*Skoro vždycky jsem byl na projektu nejstarší, někdy o dost, nikdy jsem ale neměl problém s přijetím do party*“ konstatuje respondent R3 ve svých 38 letech a přidává „*Možná proto furt jezdím a žiju tento sezónní život*“.

4.3 Pracovní kariéra

Rozhodnutí pracovat na horách mělo u všech trochu odlišné důvody, jak vyplývá z analýzy dat. Tím, že většina respondentů trávila na horách od dětství spoustu času, měli k horám všichni velmi kladný vztah. Někoho ovšem přivedla na hory čistě láska ke snowboardingu a vidina toho, že se za tu sezónu jak se říká „vyjezdí“, někoho přivedla láska k horskému prostředí a to ježdění byl takový bonus navíc. „*Po škole jsem už měl dost města a chtěl jsem do přírody*“ vzpomíná respondent R6, který po návratu z Nového Zélandu, kde byl necelý rok po ukončení školy, jezdí každou sezónu pracovat do Rakouska na projekty Qparks.

Z analýzy vyplývá, že respondent R1 který dříve pracoval jako instruktor snowboardingu, se rozhodl pro práci na horách původně kvůli tomu, aby mohl více jezdit „*Chtěl jsem se pořád zlepšovat a cítil jsem, že musím jezdit častěji*“. Pokračuje však dále a dodává, že ani práce instruktora ho dostatečně nenaplňovala v oblasti ježdění, jelikož se chtěl věnovat freestylu a v jeho resortu snowpark žádný nebyl, tak zvolil práci v shape academy „*Když jsme se s přítelkyní dozvěděli o možnosti pracovat jako shapeři snowparku v Rakousku, já jsem měl jasno hned*“.

Nyní je mnohem spokojenější a je rád, že přesvědčil i svou přítelkyni, která měla práci instruktorky ráda a skákání a obecně ježdění ve snowparku ji až zas tolik nezajímalo. „*Jsem ale ráda za tu změnu, parta okolo snowparku je taky fajn a práce není tak stresující*“. Zároveň podotýká, že i k samotnému ježdění má nyní blíže, a že ji to začalo bavit novým směrem. „*Dřív jsem vůbec neskákala a na nějaké zábradlí by mě nikdo nedostal, jak jsem to ale viděla u ostatních, měla jsme potřebu to taky zkusit*“. Dodává, že hned první sezónu byli v rámci projektu kromě kluků i dvě holky, a že to ji hodně motivovalo, k tomu začít taky zkoušet nové věci.

Respondent R5, který neměl předchozí zkušenosti s prací v horském prostředí, k rozhodnutí zůstat na horách dospěl po několika letech strávených v zahraničí, z čehož většina byla v Londýně, až poslední půlrok byl na Islandu „*Po čtyřech letech ve velkoměstě byla nabídka práce na Islandu tak trochu vysvobozením, a když mi pak na konci léta kamarád řekl o práci na horách v Rakousku, přišlo mi to jako dobrý nápad*“, uvádí s tím, že představa zůstat v podstatě v přírodě a k tomu si něco vydělat, ho lákala.

Analýza dat poukázala na to, že výjezd za prací do zahraničí, je pro respondenty vždy určitou výzvou, ale že zároveň to vnímají také jako přínos, jelikož poznají nové lidi z jiných kultur. Dva respondenti podotkli, že jelikož pochází z Německa, tak Rakousko pro ně není zas až taková změna „*V Rakousku se mluví stejně německy, takže ono to vlastně není ani tak cizí*“ (respondent R6).

Zajímavým zjištěním je skutečnost, že respondenti v minulosti měli jinou pracovní zkušenost spojenou se snowboardingem. Dva respondenti jsou bývalými instruktory a tři už několik let pracují ve společnosti Young Mountain na projektech Qparks, kde zastávali různé pozice. Pro jednoho z dotazovaných to však byla první zkušenost. „*Nedá se úplně říct, že pracovní, ale před tím než jsem odjel do Anglie, to mi mohlo být tak 18 nebo 19, můj kamarád pořádal několik víkendů snowboardový závody v Hranicích, na kterých jsem mu vždycky pomáhal stavět a instalovat ty překážky, a byl jsem taky v porotě*“ (respondent R5).

Analýza dat týkajících se plánů do dalších sezón a možném posunu na vyšší pozice odkryla fakt, že účastníci chtějí pokračovat v práci ve snowparku, a že by si rádi vyzkoušeli jiné středisko nebo jinou pozici. Téměř u všech však platí, že vyšší pozice nebo vyšší plat pro ně není hlavním kritériem, nýbrž to, že chtějí aktivně trávit zimu na horách, poznat nová místa a nové přátele.

Respondent R1, který tráví zimu na horách již několik let po sobě, by zatím neměnil. Jako kariérní změnu vnímá přechod z instruktora, kterého dělal ve své rodné zemi, na shapera v Rakousku. Nyní by se však po dvou sezónách rád posunul na vyšší pozici a také do jiného projektu „*Rád bych příští sezónu zkusil headshapera někde jinde, jestli to ale nevyjde tak nevádí, na hory pojedu i tak*“. Výhodu měla jeho přítelkyně, respondentka R2, která sice působí ve společnosti Young Mountain stejně dlouhou dobu, ale tím, že pochází z Německa, tudíž její rodný jazyk je němčina, dostala hned druhou sezónu nabídku na pozici project manager v Zell am See. „*Jo to bylo rychlý, ani jsem to nečekala, ale v resortu byli spokojení s naší první sezónou, takže když pak na podzim přišla nabídka na project managera, byla jsem velmi mile překvapena*“. Dále uvádí, že ji ani tak nejde o pozici, ale spíš o partu lidí a také o to, kde tu sezónu tráví. „*V Zell am See jsme už s přítelem třetí sezónu a i když se mi tu líbí, ráda bych vyzkoušela jiné středisko, klidně i za cenu ztráty té pozice*“.

Respondent R3, pro něhož to byla již osmá zima na horách, odpověděl, že pokračovat další sezóny rozhodně plánuje, a že na konkrétní pozici mu také až tak nezáleží. Vyzkoušel si za tu dobu pozic více, a uvádí, že i když například za pozici project manager je vyšší mzda, tak více záleží na kolektivu a středisku „*Asi dva roky zpátky jsem měl na starost jeden malej projekt ve Švýcarsku, tam jsem si vydělal asi nejvíc. Byli jsme tam ale jen tři, takže to zas nebyla taková zábava*“ Zároveň podotýká, že tu práci nedělá jenom kvůli penězům, právě, že spíš naopak. Snaží se užít si každý den naplno. „*Já si přes léto většinou našetřím dostatek peněz na to, abych to v zimě nemusel tolik řešit*“.

R4 se na horách pohybuje v podstatě celý život, protože pochází ze severu Itálie z oblasti Bolzana, a tudíž práce v horském prostředí je mu blízka od mládí. Pokračovat do dalších sezón určitě chce a jeho cílem je mít na starost celou crew rolbařů a v podstatě tak zodpovídat za výstavbu celého snowparku. Ve společnosti Young Mountain pracuje již sedmým rokem, nyní třetím rokem na pozici rolbař. „*Rolba mě vždycky hrozně fascinovala. Chtěl jsem to dělat už jako kluk*“. Po pár sezónách jako shaper, i díky zdravotním potížím se zády se konečně dostal k práci rolbaře snowparku. „*Hrozně mě baví noční směny, když padá a padá. Taky miluju se podílet na výstavbě velkých platforem pro skoky a vlastně všech překážek*“.

Respondent R5, pro kterého to byla první celá sezóna na horách, mi dal odpověď vymykající se od ostatních odpovědí respondentů. Pokračovat dále nehodlá, jelikož očekával trošku jiné tempo a náročnost práce. Počítal také, že bude mít více prostoru na

ježdění, že to zkrátka za tu základní mzdu shapera nebude taková dřina. Rovněž také přiznává, že na první sezónu byl možná přidělen k příliš velkému středisku, kde je hodně překážek, které musí být velmi kvalitně udržované. *„Je to spojený se spoustou námahy kolem toho, a vlastně není to, to co jsem si představoval, když jsem na ty hory jel“*. *„Čekal jsem, člověk nebude tolik unavený z té práce a bude mít víc energie na to ježdění“*. Přiznává také, že kdyby začal na hory jezdit v mladším věku a postupně se vypracoval na lépe placenou pozici, možná by setrval u této práce déle.

Poslední respondent reagoval velice aktivně a odpověděl, že určitě několik dalších let plánuje u Young Mountain zůstat a věnovat se focení a natáčení videí. Působí třetí sezónu v Mayrhofenu jako multimediashaper. Tuto pozici si podle svých slov nemůže vynachválit, a i když mu před touto sezónou nabízeli pozici project managera v jiném středisku, tuto nabídku odmítl. *„Psali mi mail z officu, jestli nechci zkusit project managera někde v Ehrwaldu, což jsem ani neznal. Obratem jsem odpověděl, že určitě ne, že chci zůstat v Mayrhofenu a fotit“*. Práce ho velmi naplňuje a po krátkém přemýšlení vlastně ani nenachází odpověď na to, co by chtěl dělat jiného.

4.4 Životní uspokojení

Následně se výzkum zaměřuje na to, zda mým respondentům práce v oblasti snowboardingu přináší životní uspokojení. Je zřejmé, že aktivity spojené se snowboardem, tedy díky snowboardingu být v přírodě, žít v přírodě jsou determinujícími faktory životní spokojenosti, která určuje ve velké míře kvalitu života.

„Nejvíce se mi na té práci líbí, že jsem v podstatě celou zimu na horách, dělám práci, která mě baví a ještě jsem s příjemnými lidmi“ R2. *„Neumím si představit, že bych pracoval například někde v kanceláři, měl pevnou pracovní dobu, stejnou práci každý den. Je pro mě důležité pracovat v přírodě, ať už u moře nebo na horách nebo třeba v lese“* řekl respondent R3.

„Na té práci bylo super, že člověk je v podstatě celý den na kopci. Na druhou stranu, ale taky v každém počasí, což někdy bylo o nervy“ R5. Zde je zřejmé, že i přes částečná negativa, je jedinečnost takové práce určující. *„Když jedeš tu poslední nebo ráno první jízdu, když celý resort ještě spí, a ty seš ten první na tom kopci nebo poslední, tak podle mě není nic víc než vidět ty krásný východy a západy“*.

Také je ale vidět, že přírodní faktor je pro účastníky velice důležitou složkou této práce, a že značně napomáhá k jejich uspokojení.

Dále vyplynulo, že například pro respondenta R6 je jedním z hlavních uspokojení při práci multimedialního shapera, když se mu povede vyfotit dobrou fotku známého jezdce, která má pak úspěch na sociálních sítích. Nebo natočit celosezónní video pracovní crew jako památku na povedenou sezónu.

Z analýzy tedy vyplývá, že spokojenost respondentů není přímo úměrná výši výdělku. Významně určující je soulad mezi prací jako takovou a pocitem uspokojení, práce musí „bavit“. Respondent 6: *“Peníze nejsou pro mě na prvním místě. Abych byl v životě spokojený, potřebuji dělat práci, která mě baví“*.

V Itálii je teď těžká situace, co se týká pracovních možností. *„V Rakousku pracuji již několik sezón, a co se týká výdělku, nemůžu si stěžovat“*, R4. Totéž v podstatě potvrdila i respondentka R2, která kromě uspokojení v práci v přírodě a s příjemnými lidmi dodává *“Další pozitivní stránkou téhle práce je i finanční ohodnocení“*. Oba tyto respondenti však zastávali v rámci projektu vyšší pozice a jejich mzdy tak byly v porovnání s ostatními trochu odlišné. Je tedy zřejmé, že i když, jak bylo řečeno, peníze nejsou tím hlavním lákadlem pro práci ve snowparku, s postupem na vyšší pozici i tento faktor pokládají někteří z účastníků za pozitivní. Z další odpovědi, kterou jsem získal od respondenta R1 vyplynulo, že pro mladé lidi nejsou peníze vždy nejdůležitější pro jejich rozhodnutí vykonávat nějakou práci. *„No z dlouhodobého pohledu, bych se celý život určitě nechtěl živit jako instruktor nebo shaper. Myslím, že kdybychom měli rodinu, tak by nám to určitě nestačilo. Sem, a i v létě do Řecka ale můžeme jezdit spolu a je to zatím v pohodě,“*. Například respondent R5 uvedl *„Za daleko méně práce a ne ani tak těžké jako tady jsem si už v životě dokázal vydělat daleko více peněz“*.

Výzkum dále zjišťoval, zda u respondentů koresponduje očekávání s realitou, co se týká náplně práce. Z následné analýzy vyplynulo, že buď účastníci už práci znali, a tudíž překvapení nebyli, anebo že jeli takzvaně naslepo, a žádná větší očekávání před sezónou neměli. Valná většina respondentů se však s prací ve snowparku ztotožnila a bavila je. Pozitivní očekávání respondentů R1 a R2 je jednoznačné: *„Tu práci už jsem znal, takže jsem věděl, do čeho jdu. Letos asi už není nic, co by mě mohlo překvapit“* říká respondent R1 a respondent R2 dodává: *„Já jsem byla z té práce první sezónu*

příjemně překvapena, umím si představit, že bych takto trávil zimu ještě pár dalších sezon.“

Respondent R3 uvádí: *„Neumím si představit nebýt v zimě na horách. „Je to moje třetí sezóna na stejné pozici a také třetí sezóna ve stejném středisku. Řekl bych, že práce moje očekávání naplňuje. Líbí se mi tady.“* respondent R4. Analýza dat však také ukázala, že ne všichni účastníci byli, co se týká pracovní náplně a nasazení, stoprocentně spokojeni, a že ne úplně každý je pro tuto práci vhodným kandidátem. *„Všechno má své klady a zápory, to je jasné“* respondent R5 a dále dodává *„Já jsem v podstatě neměl žádná očekávání. Určitě jsem rád, že jsem to zkusil, ale upřímně říkám, že bych do toho znovu nešel a to z více důvodů. Určitě na tuhle zimu, ale nikdy nezapomenu.“* Od respondenta R6 jsem získal tuto odpověď: *„Nevím, jestli pojedou zase sem, ale do menšího střediska bych určitě nechtěl.“*

Další část výzkumu byla zaměřena na to, jestli je možné skloubit založení rodiny s tímto životním stylem. Z analyzovaných dat lze vyzorovat, že i když respondenti zatím rodinu nechtějí a v této životní fázi si většina z nich neumí představit, jak by vychovávali děti, v budoucnu by rodinu chtěli. Někteří by tento krok podnikli, až za řekněme jistějšího stavu a lepšího existenciálního zajištění, pro některé by však ani tento životní styl nebyl větší překážkou. Vyskytl se však i zamítavý názor na rodinu, musíme zde ale podotknout, že to je velmi individuální věc každého jedince. Respondent R3 má v podstatě vyhraněný životní postoj co se týká rodinného života. *„No víš, já asi ani rodinu nechci. Mám svůj život v klidu, dělám si, co potřebuji a hlavně co chci, a to je pro mě nejdůležitější. A taky asi mám nějakou smůlu na ty holky“* dodává s úsměvem.

Respondentka R2 vypovídá: *„Určitě děti chci a vím, že je mít budu, ale ještě není ten pravý čas. S dětmi si po pravdě neumím představit pracovat tímto stylem“.* Respondent R5 mi dal tuto odpověď. *„No já bych rodinku chtěl a je mi jasné, že takto se uživit nejde. Nejen kvůli penězům, ale hlavně kvůli času. Kdybych měl rodinu, chtěl bych být doma a mít jistou a stálou práci“.* Respondent R4 má pozitivnější názor, co se týká této otázky. *„Kdybych měl ženu, podobného založení jako jsem já, určitě bychom našli řešení, jak pracovat celou zimu na horách a mít rodinný život i s dětmi. Nemám s tímto problém“.* V blízké budoucnosti však nikdo zatím nad dětmi nepřemýšlí.

4.5 Kariérní přechody u jednotlivých respondentů

Z analýzy dat vyplynulo, že až na jednoho z nich jsou všichni se svými nynějšími pracovními pozicemi nebo obecně se svým životním stylem spokojeni. Jejich cesty byly různé a sezónu od sezóny se trochu měnily v souvislosti s kariérními přechody.

Pro respondenta R1, který dříve dělal instruktora nedaleko od svého rodného města, je tato sezóna šťastným obdobím, jelikož dělá práci, která ho baví a navíc může být se svou přítelkyní. *„V Bulharsku, když jsem dělal ještě instruktora, tak jsme v té partě dost pili a celkově ty zimy bývaly z tohoto pohledu hodně únavné. Navíc jsem chtěl víc jezdit a ani ta práce mě až tolik nenaplňovala“*. Je tedy zřejmé, že od doby, kdy změnil druh práce, lokalitu a našel si novou přítelkyni, je jeho život spokojenější. Navíc se může více věnovat samotnému ježdění. *„Teď mi život dává daleko větší smysl a cítím, že jsem se někam posunul. Navíc ten tým tu není tak velký, takže i na baráku je větší klid.“*

U respondentky R2 byla kariérní změna podobného rázu, tedy z práce instruktorky snowboardingu na práci shapera, a i když v tomto případě si respondentka na práci a celkově partu lidí okolo instruktorské školy nestěžovala, tak teď je také spokojená a změnu brala jako nový impuls. *„S přítelem nám to klapě, jsem ráda, že jsem našla někoho kdo má nejen stejné záliby ale zároveň i stejný pohled na svět.“* Dále pro ni bylo velice potěšující, že jí byla nabídnuta pozice project managera hned po první sezóně, což jí přineslo novou motivaci se posouvat dál a také potřebné zadostiučinění *„V Young Mountain je fajn, že můžete relativně rychle kariérně růst. Jsem ráda, že si můžu zkusit vést lidi ne v tak formálním prostředí, jako například v kanceláři, a nabývat tak nových zkušeností.“*

Dále také analýza ukázala, že za velké plus respondenti pokládají různorodost jednotlivých sezón, co se týká střídání středisek. Jednak je pro ně obohacující poznávání nových míst, s čímž je vždy spojena jakási atmosféra daného resortu, také ale odlišný terén, odlišné ubytování a samozřejmě nový lidé. *„Hrozně mě baví poznávat nová střediska, snowparks, které neznám, lesíky a obecně místa na ježdění v prašanu a také samozřejmě místní lidi, jak u vleků, tak v barech a hospodách“* směje se. *„Je fajn pak přijet do střediska a zajezdit si či popovídat se známými tvářemi.“* respondent R3. R3 by práci zatím neměnil a vyhovuje mu. Jediné mínus vidí v nízkém finančním ohodnocení na začátku v prvních pár letech. I kvůli tomu po prvních dvou letech jednu

sezónu vynechal a rozhodl se pro práci v horském aprés baru. „*Myslel jsem, že si tam vydělám víc a budu moct zároveň jezdit*“. Nakonec u něj ale zvítězila práce na kopci. „*Sezóna to nebyla úplně špatná, potkal jsem spoustu nových lidí a zažil hodně srandy. Myslel jsem však, že si i něco vydělám a ušetřím, to se ale bohužel vůbec nepovedlo a na kopec jsem se taky nakonec nedostal tak často jak jsem myslel. Asi té srandy bylo až moc*“ dodává. „*A jelikož mi další rok na podzim přišla nabídka od Young Mountain do střediska Turracher Hohe, které mám aji kousek od domova, neváhal jsem*“. Zde tedy analýza potvrdila, že pro respondenty je stěžejní ježdění namísto finančního ohodnocení. Zároveň se také prokázala důležitost pracovního prostředí.

Čtvrtý oslovený je se svou prací také spokojený a naplňuje ho. Je velice rád, že se uchytil jako rolbař, jelikož to ho vždy bavilo a zajímalo, také ale proto, že měl před několika lety zdravotní problémy se zády a v práci shapera mu od lékaře nebylo doporučeno pokračovat. Přes léto navíc několik let spolupracuje na výstavbě bikových trailů, což byl pro jeho záda také značný nápor. Zde je jasně vidět, že i přes zdravotní komplikace, které znamenají konec kariéry ve smyslu fyzické práce, je možné na horách setrvat a žít se prací takzvaně „na kopci“ i nadále. „*Já jsem tu práci miloval, i v létě, i v zimě. Pak už se ta bolest ale nedala vydržet, a když už mi to zatrhlo i doktor, musel jsem něco změnit. Můj zájem o rolbu jsem však dával dobře najevo a nebylo naštěstí tak těžké se v Young Mountain domluvit a zúčastnit se zaškolovacího kurzu a posléze zkusit sezónu v rolbě. Ze začátku to nebylo nejjednodušší se s tím strojem sžít, teď už mám však nějaké zkušenosti a práci si vyloženě užívám. Když ale vidím po reshapu překážku, kterou někdo z týmu odflákl, mám stejně pořád chuť vystoupit, vzít ten shape tool a jít to upravit*“ podotýká s úsměvem. Stejnou situaci musel řešit i v létě, kdy rovněž musel „těžké“ práce nechat a nyní se věnuje vyhledávání nových možných tras pro kolo, pomocí speciálního počítačového programu.

Respondent R5, pro kterého to byla první sezóna strávená na horách, je trochu jiného názoru, a i když miluje horskou přírodu a snowboarding, pokračovat v dalších sezónách nehodlá. Z toho tedy můžeme vyvodit, že tato práce není úplně pro každého, a že preference ohledně práce v hezkém prostředí a možnost každodenního ježdění není u každého na prvním místě. „*Na horách se mi líbilo, práce mi přinesla nové zkušenosti a taky spoustu zážitků. Byla na mě ale docela náročná a ten plat pro mě taky nebyl zrovna uspokojivý. Navíc už tak nějak cítím, že bych se měl po těch letech cestování někde usadit a zkusit normální život.*“ Co je ovšem u všech respondentů stejné je pozitivní přístup k poznávání nových lidí „*Za což jsem ale opravdu rád, je to že jsem se opět*

seznámil se spoustou nových lidí, kterým se můžu ozvat, když pojedu na hory a rád se s nimi znovu uvidím. To je na tom cestovatelským životě to krásný.“

Poslední respondent, který funguje na pozici multimediashaper již třetím rokem je se svojí pozicí nadmíru spokojený a zatím by rozhodně neměnil. Z analýzy taktéž vyplynulo, že zde si práce sama našla člověka, a že kariérní přechod, i když zde není až tak významný, může proběhnout i naprosto přirozenou cestou, nikoli z důsledku jakýchkoliv vnějších faktorů. Dále je možné pozorovat, jak ideální a naplňující tato práce může být. *„Já jsem se k práci shapera dostal vlastně úplně náhodou, když jsem si byl ještě na Novém Zélandu dělat fotky ve snowparku, viděl jsem, jak to tam pak kluci upravují a večer v baru jsme si o tom povídali, a jeden kámoš mi říkal, že pracoval pár let zpět v QParks. Ještě na zélandu jsem si vyplnil přihlášku a v zimě po příjezdu jsem jel na svůj první projekt. Přechod na mediashapera proběhl naprosto přirozeně, jelikož mě bez kamery uvidíte jen málokdy, takže jsem hned první zimu dělal klukům fotky a videa z ježdění. Potom druhou sezónu už mi nabídli přímo místo mediashapera v Mayrhofenu v Penken Parku. V tom snowparku jsem si chtěl vždycky zajezdit, takže jsem nabídku s radostí přijal a jsem tady vlastně dodnes.“*

Zároveň se zde ale také, jak u ostatních, objevuje chuť po změně místa. *„Líbí se mi tady strašně a to focení tady má fakt smysl, na druhou stranu jsou ale v Rakousku i další skvělé parky a možná už bych příští zimu zkusil nějaký další, ideálně Absolut Park ve Flachau. Ten ale nepadá pod QParks, tak uvidíme.“*

5 DISKUZE

Snowboarding není jen sport, alespoň ne v tom smyslu, jak chápeme ostatní sporty, kde jde o branky, body, vteřiny, tedy o jasný výsledek. Snowboarding je především takový, jaký si ho každý z nás udělá. Má mnoho tváří a je pokaždé jiný (Večerka, 2003). Toto tvrzení se odráží ve výsledcích této práce. Účastníci si snowboarding vybrali jako sport číslo jedna. Nejen, že se věnují snowboardingu, jako sportu, ale posunuli svůj zájem o toto odvětví až do roviny pracovní. Podle Bintera (2012) je snowboarding zajímavý svou rozmanitostí, proměnlivostí a možností volby různých středisek, pohoří, zemí a kontinentů, což jak vyplynulo z analýzy dat je pro účastníky jedna z významných motivací u tohoto sportu setrvat. Jelikož byly rozhovory prováděny se snowboardisty, kteří pracují ve snowparku a věnují se freestyle snowboardingu, reakce na otázky zabývající se pozitivními a negativními aspekty tohoto sportu byly často podobného charakteru. A to sice, že se na snowboardu cítí svobodně a mohou se „umělecky“ projevovat svým pohybem.

V rámci biodromálního kontextu Hoffmannová (2013) považuje za nutné propojení minulosti, současnosti a předpokládané budoucnosti. V tomto kontextu jsem analyzoval snowboardovou kariéru mých respondentů a snažil se zachytit jejich životní cestu spojenou s tímto sportem.

Jelikož se téměř všichni respondenti se snowboardingem seznámili v období pubescence či rané adolescence, což je podle Řičana (2004) období, kdy se jedinec snaží osamostatnit od rodičů a zapadnout do určité sociální skupiny, byl pro ně snowboarding ideálním prostředkem. Neboť snowboarding se jistě právem řadí mezi lifestyle sporty, ve kterých hraje daná subkultura velkou roli a jak dokládá tvrzení Careeho (2014) je pro jedince ve snowboardingu snadné nalézt útočiště a „novou rodinu“. I to se zdá být důsledkem pro setrvání v takzvaném sezónním životním stylu. To platí zejména u starších účastníků výzkumu, jelikož ti si na tento způsob žití tak zvykli, že nyní, i když jak tvrdí, by změnu nechtěli, by pro ně ve skutečnosti byl problém opustit tuto skupinu stejně smýšlejících lidí a zařadit se do „normálního“ života. Otázkou zůstává, jak by potom reagovali na vážnější zranění, které by jim znemožnilo tyto práce vykonávat, protože právě úraz či dlouhodobé zranění je podle Alfermannové a Stambulové (2004) jedním z častých důvodů ukončení sportovní, v tomto případě pracovní/sportovní kariéry. Stále se totiž bavíme o extrémním sportu, který sebou nese relativně velkou míru rizika, obzvláště potom jeho freestyleová odnož.

U mladších respondentů je to spojeno spíše s jakousi pohodlností a s pocitem nynějšího pohodového a zábavného způsobu života bez větších plánů do budoucna. Hoffmannová (2011, 126) tento jev popisuje jako „Tady a teď“, a tvrdí, že intenzivně prožitý přítomný okamžik je podstatou tohoto chování.

Co se týká kariérních změn a různých typů profesí spojených se snowboardem, účastníci pracující ve snowparku zaměřující se na freestyle snowboarding, vykazují méně ambicí spojených s posunem kariéry ve smyslu osobnostního růstu, dalšího vzdělání v této oblasti a například dosahování vyšších a vyšších instruktorských licencí. Jak píše Bičovská (2013), jsou právě tyto prvky hlavním motivujícím motorem pro instruktory lyžování a snowboardingu, proč v této oblasti setrvat. Na rozdíl od pracovníků snowparku, kteří často práci instruktora vyměnili právě za pozici shapera či rolbaře snowparku. Nemělo pro ně smysl posouvat dál svoji instruktorskou kariéru, ale chtěli posouvat spíše svoje osobní snowboardové dovednosti a víc si užívat a pohybovat se v takzvané „corové“ společnosti. Práce ve snowparku připadá respondentům méně stresující, než například výuka dětí na snowboardu či na lyžích, a práci si více užívají i přes její větší fyzickou námahu. Z výzkumu také vyplynulo, že společnost Young Mountain (www.shape-academy.com), která poskytuje pracovní pozice ve správě snowparků, nabízí více druhů různých pozic a pro účastníky je v ní kariérní růst zajímavější než právě v instruktorské škole, jelikož se mohou například posunout na pozici park designera a kreativně vytvářet podobu snowparku a poté se podílet na jeho samotné výstavbě.

Chtěli bychom poukázat na limity tohoto výzkumu a omezené možnosti v jeho zobecnění, protože i když vybraní respondenti mají zkušenosti z více profesí spojených se snowboardem a za svoji kariéru prošli určitými změnami, jsou nyní všichni zaměstnání u stejné organizace a výsledky tak mohou být tímto zkreslené. Pro další studii na podobné téma, bychom doporučili výzkumný soubor obohatit o respondenty, kteří jsou stále aktivními instruktory, o shapery pracující pro jinou organizaci, o větší počet rolbařů a také o rolbaře, kteří neupravují pouze snowpark.

Lidem, kteří by se uvedené pracovní kariéře na horách chtěli věnovat, doporučujeme, aby před svým rozhodnutím zvážili, zda mají dostatečně rádi přírodu a to v jakémkoliv počasí, zda jsou sportovně založení, zda jim nevadí změny prostředí, poznávání nových lidí, nebrání se jít často do neznámého a především, zda jsou připraveni na tvrdou práci. Odměnou je však pracovní kariéra, která takového jedince uspokojuje a bonus možnosti být v krásném přírodním prostředí. Jsme toho názoru, že

kdo opravdu stojí o to žít a pracovat v zimě na horách, cestu ke spokojenosti si najde. Obecně však z výzkumu vyplývá, že tyto profese jsou ideálními pro mladé sportovní nadšence, kteří touží po dobrodružném životě stráveným v partě podobně smýšlejících jedinců, obklopeni krásnou horskou přírodou.

6 ZÁVĚR

Analýzou zjištění jsem dospěl k těmto závěrům. První kategorie otázek pro rozhovory je určena obecně snowboardingu, a tomu jakým způsobem se moji respondenti tomuto sportu začali věnovat a co hodnotí v tomto sportu za klady a co za zápory. Ve většině případech se sportem, konkrétně se snowboardingem, začali již v útlém věku ještě s rodiči a převládají u nich klady a pozitivní přístup k tomuto sportu. Zejména díky radosti z pohybu, kterým se mohou kreativně vyjadřovat a pocitů, které při něm prožívají, jako jsou vzrušení z dobrodružství či z provedení nového triku, uvolnění endorfinů po fyzické námaze a nával adrenalinu při rizikové situaci. Otázky v druhé kategorii mých rozhovorů byly zacíleny na sociální oblast. Zde jsem zjistil, že snowboarding jako sport i jako práce, lidi jednoznačně stmeluje, za předpokladu, že jsou stejného založení. Vyhledávají také přátele a své protějšky v komunitě stejně orientovaných jedinců. V rovině pracovní kariéry jsem shledal, s výjimkou jednoho respondenta, že všichni ostatní jsou s pracovní kariérou v oblasti snowboardingu v podstatě spokojeni, stejně tak co se týká životního uspokojení. Jelikož předmětem mojí práce jsou kariérní přechody ve snowboardingu, analyzoval jsem i odpovědi, které s touto oblastí souvisí. Zde je jasným výsledkem, že kariérní přechody v pracích v oblasti snowboardingu jsou možné a reálné a v některých případech nevyhnutelné.

Nicméně snahou bylo najít odpověď na to, co motivuje mladé lidi trávit opakovaně zimu na horách. Největší motivací je jistě touha věnovat snowboardingu co nejvíce svého času. To souvisí s životním stylem jednotlivých respondentů a tento životní styl jim nabízí možnost takto trávit současnou životní etapu. Do životního stylu se promítá samozřejmě i sociální rovina, která ke snowboardingu patří. Vyplynulo, že ne nepodstatnou roli v motivaci respondentů hraje i fakt, že tito jedinci chtějí trávit čas s podobně orientovanými lidmi. Účastníci výzkumu preferují ve svém volném čase možnost co nejvíce cestovat a trávit život v ideálním prostředí. To vše souvisí s volnomyšlenkářskou filosofií snowboardingu.

Respondenti zvolili jako hlavní strategii k naplnění tohoto životního stylu obětovat každodenní život v určitém řádu. Do tohoto stylu života patří založení rodiny a výchova dětí. Tento fakt žádný z mých respondentů v současné době nepovažuje za důležitý. Z analýzy však vyplynulo, že i pro starší jedince či pro páry, je tento životní styl vhodný a je možné ho provozovat relativně bez větších těžkostí. Zároveň se však ukázalo, že jakmile by člověk chtěl uvažovat o založení rodiny, tento životní styl by byl

s dítětem velice obtížný a polovina respondentů uvedla, že si to neumí ani představit. Primární potřebou je tedy udržení si tolik potřebné svobody k možnosti takto žít. Všichni respondenti nachází na svých přímkách života v současné chvíli uspokojení s takto prožívané etapy života. Většina by svou volbu nezměnila. Život v čisté přírodě s lidmi, kteří mají obdobné životní názory a žebříčky hodnot, možnost cestování a možnost měnit destinace dle pracovních příležitostí, možnost poznávat nové lidi, jim přináší jak životní tak pracovní uspokojení. Z výsledků na časových přímkách však u všech dotazovaných jasně vyplynulo, že svou budoucnost za pár let nemají spojenou s tímto životním stylem.

Pro další výzkum by bylo vhodné zaměřit se na respondenty po delším časovém období. Také by bylo zajímavé uskutečnit tento výzkum v českém prostředí a porovnat tak možnosti a rozdíly v mezinárodním měřítku. Práce by mohla být vodítkem pro zájemce, kteří by se chtěli věnovat snowboardingu, a kteří by chtěli najít ve snowboardingu i zdroj obživy.

7 SOUHRN

Práci na téma, které se zabývá profesními změnami v oblasti snowboardingu, a které obecně nastiňuje způsoby a možnosti, kterých využívají snowboardisté k tomu, aby mohli trávit celou zimu na horách, jsem si vybral zejména proto, že jsem vášnivý snowboardista, mám určité zkušenosti s pobytem na horách a jsem ve věku, kdy musím čelit různým kariérním změnám.

Diplomová práce na téma Zůstat na horách: kariérní přechody ve snowboardingu je rozdělena na dvě hlavní části. Úvodní část teoretická má za úkol poskytnout čtenáři podklady týkající se dané problematiky. Obsahuje kapitolu o biodromální tedy celoživotní psychologii, dále navazuje kapitolou zabývající se kariérními přechody v životě sportovce a uzavírá charakteristikou snowboardového odvětví zvaného freestyle a přehledem typů zaměstnání spojených se snowboardíngem.

Hlavním cílem práce bylo zachytit a popsat strategie a interpretace spojené se změnou kariéry u snowboardových jezdců, instruktorů a pracovníků snowparku. Klíčové bylo zjistit jakých způsobů a možností využívají snowboardisté k tomu, aby mohli strávit celou sezónu na horách, co je k tomu motivuje a jestli je pro ně tento životní styl dostatečně uspokojivý.

V praktické části, což je druhá stěžejní část této práce, je provedena analýza dat, které byly pořízeny metodou křivky života a polostrukturovaných rozhovorů, které se uskutečnily od ledna do března roku 2020 v rakouských alpách. Analýza předkládá strategie a postupy šesti respondentů v jejich kariéře a přináší odpovědi na hlavní otázky práce. Tyto data jsou následně shrnuty ve výsledkové části a diskuzi. Poslední část je věnovaná závěrům a vyvození doporučení pro jedince, kteří by se o tuto problematiku zajímaly.

8 SUMMARY

I chose to work on a topic that deals with professional changes in the field of snowboarding, and which generally outlines the ways and possibilities that snowboarders use to spend the whole winter in the mountains, mainly because I am a passionate snowboarder, I have some experience with staying in the mountains and I'm at an age where I have to face various career changes. So the topic is very close to me and I think it could be interesting for not one sports-based student or individual who loves nature and does not want to be employed, for example, somewhere in the office behind a computer.

The diploma thesis on the topic Staying in the mountains: career transitions in snowboarding is divided into two main parts. The introductory theoretical part aims to provide the reader with materials related to the issue. It contains a chapter on biodromal, ie lifelong psychology, followed by a chapter dealing with career transitions in the life of an athlete and concludes with a description of the snowboard discipline called freestyle and an overview of the types of jobs associated with snowboarding.

The main goal of the work was to capture and describe the strategies and interpretations associated with the change of career of snowboard riders, instructors and snowpark workers. The key was to find out what ways and possibilities snowboarders use to be able to spend the whole season in the mountains, what motivates them to do so and whether this lifestyle is satisfactory enough for them.

In the practical part, which is the second key part of this work, the analysis of data obtained by life curve method and semi-structured interviews, which took place from January to March 2020 in the Austrian Alps, is performed. The analysis presents the strategies and procedures of six respondents in their careers and provides answers to the main questions of the work. These data are then summarized in the results section and discussion. The last part is devoted to the conclusions and derivations of recommendations for individuals who would be interested in this issue.

9 REFERENČNÍ SEZNAM

- Alfermann, D., & Stambulova, N. (2007). Career transitions and career termination. In G. Tenenbaum & R. Eklund (Eds.), *Handbook of Sportpsychology* (3rd ed., pp. 712-733). New York: J. Wiley & Sons
- Alfermann, D., & Stambulova, N. (2004). Reactions to sport career termination: A cross-national comparison of German, Lithuanian, and Russian athletes. *Psychology of sport and Exercise*, 5, 61 – 75.
- Baltes, P. B., Lindenberger, U., & Staudinger, U. M. (1998). Life-span theory in developmental psychology. In W. Damon & R. M. Lerner (Eds.), *Handbook of child psychology* (Vol. 1, pp. 1029-43). New York: Wiley.
- Baltes, P. B., Staudinger, U. M., & Lindenberger, U. (1999). Lifespan Psychology: Theory and Application to Intellectual Function. *Annual Review of Psychology*, 50, 471-507.
- Bardaxoglou, N. (1997). Mental strategies used after the Life Line Inventory. In R. Lidor & M. Bar-Eli (Eds.), *Innovations in sport psychology: Linking theory and practice. Proceedings, Part II* (pp. 97– 99). Netanya, Israel: Wingate Institute for Physical Education and Sport.
- Bičovská, J. (2013). *Kariéra lyžařského a snowboardového instruktora v biodromálním kontextu*. Diplomová práce, Univerzita Palackého, Fakulta tělesné kultury, Olomouc.
- Binter, L., & Černík, M. (2012). *Snowboarding čtvrté, upravené vydání*. Praha: Grada.
- Břicháček, V., & Havlínová, M. (2005). Kvantitativní a kvalitativní přístup 181 v psychologii. In M. Mioviský, I. Čermák, & V. Chrz (Eds.), *Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku IV*. (pp. 37-55). Olomouc: FF Univerzity Palackého.
- Břicháček, V. (2009). Kombinace metodických přístupů v psychologickém výzkumu. In M. Šucha, M. Charvát, & V. Řehan (Eds.), *Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku VIII*. (pp. 37-49). Olomouc: FF Univerzity Palackého.
- Gavora, P., (2000) *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido.

- Gordon, S., & Lavalley, D. (2012). Career transitions. In T. Morris & P. Terry (Eds.), *The new sport and exercise psychology companion*, (pp. 567-582). Morgantown, WV: Fitness Information Technology.
- Hendl, J., (2005). *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál
- Hoffmannová, J., & Šebek, L. (2013). *Fenomén X-sportů a aktivit*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Hoffmannová, J. (2011). *Proměnné v životní dráze sportovců u vybraných rizikových sportů (Biodromální pohled)*. Disertační práce, Univerzita Palackého, Fakulta tělesné kultury, Olomouc.
- Chamalidis, P. (1995). Career transitions of male champions. In R. Vanfraechem-Raway, & Y. Vanden Auweele (Eds.), *Proceedings of the IXth European Congress of Sport Psychology* (pp. 841–848). Brussels, Belgium: ATM.
- Chamalidis, P. (1997). Identity conflicts during and after retirement from toplevel sports. In R. Lidor and M. Bar-Eli (Eds.), *Innovations in sport psychology: Linking theory and practice. Proceedings, Part II* (pp. 191–193). Netanya, Israel: Wingate Institute for Physical Education and Sport.
- Koščo, J. et al. (1987). *Poradenská psychológia*. Bratislava: SPN.
- Lavalley, D., & Wylleman, P. (Eds.). (2000). *Career Transitions in sport. International Perspectives*. Morgantown: Fitness Information Technology.
- Miovský, M. 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada
- Novotná, L., Hříchová, M., Miňhová, J. 2012. *Vývojová psychologie*. Plzeň: Západočeská univerzita
- Pulkkinen, L., & Caspi, A. (Eds.). (2002). *Paths to Successful Development: Personality in the Life Course*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Reed, I.C. (2005). Creativity: Self-perceptions over Time. *Aging and Human Development*, 60, s.1-18.
- Říčan, P. (2004). *Cesta životem. Vývojová psychologie*. Praha: Portál.
- Sekot, A. (2008). *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada.

Schlossberg, N. K. (1981). A model for analysing human adaptation to transition. *The Counseling Psychologist*, 9, 2, 2-18.

Slepička, P., Hošek, V., & Hátlová, B. (2009). *Psychologie sportu (2nd ed.)*. Praha: Karolinum.

Sekot, A. (2006). *Sociologie sportu*. Brno: Masarykova univerzita.

Švaříček, R., Šedřová, K. (2007). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Vyd. 1.* Praha: Portál.

Stambulova, N., Alfermann, D., Statler, D., and Côté, J. (2009) ISSP Position Stand: Career Development and Transitions of Athletes. *Career Development and Transitions of Athletes. International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 7(4), 395-412.

Takkinen, S., & Suutama, T. (2004). Life-Lines of Finnish People Aged 83–87. *The International Journal of Aging and Human Development*, 59(4), 339–362.

Vaněk, M. (1980). *Psychologie sportu*. Praha: SPN.

Vašutová, M. (2010). *Základy biodromální psychologie*. Ostrava: Ostravská univerzita.

Večerka, M. (2003). *Freestyle snowboarding*. Brno: Computer Press.

Wildemuth, B., M. (2009). *Applications of social research methods to questions in information and library science*. Westport: Libraries Unlimited.

Wylleman, P., Lavallee, D., & Alfermann, D. (Eds.) (1999). *Career transitions in competitive sports*. Biel: FEPSAC.

Internetové zdroje: www.apul.cz

www.csls.cz

www.kurz-instruktor.cz

www.medium.com

www.nsp.cz

www.pistenbully.com

www.shape-academy.cz

www.youngmountain.com

10 PŘÍLOHY

Příloha 1

Témata k polostrukturovanému rozhovoru

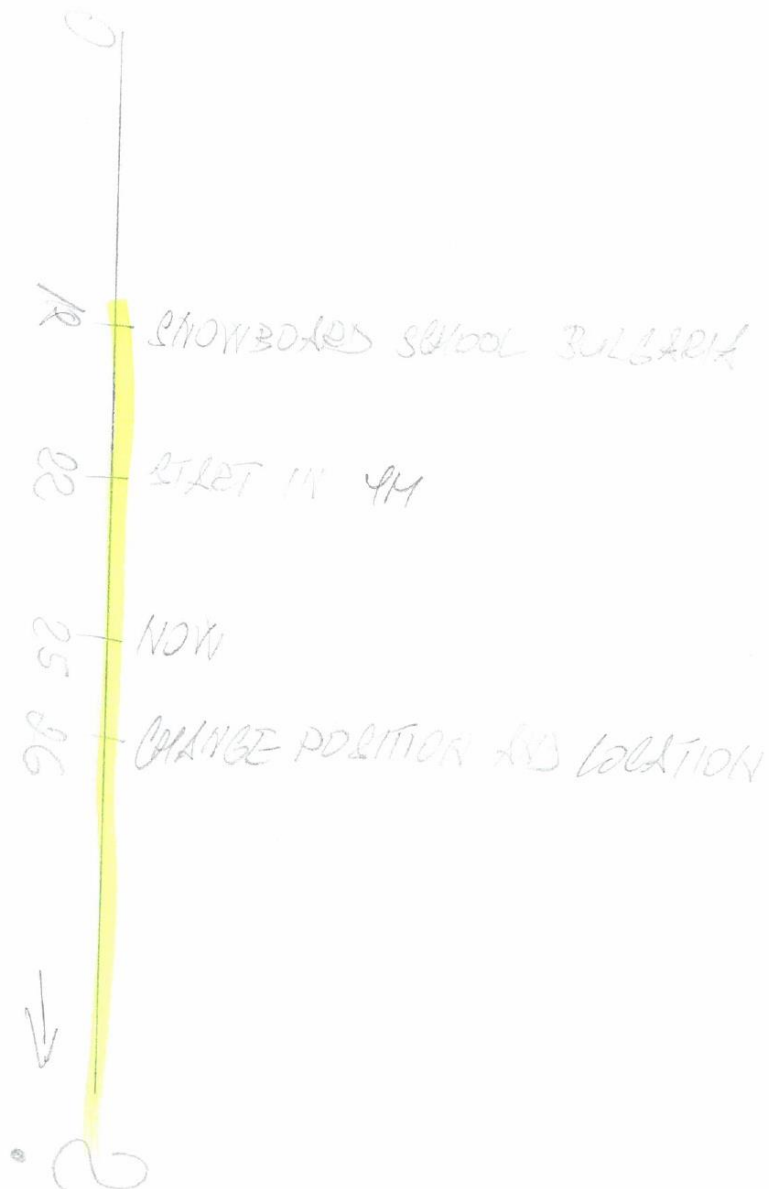
- Jak a kdy jsi začal/a se snowboardem?
- Z jakého důvodu jsi u tohoto sportu zůstal/a?
- Co hodnotíš kladně a záporně na snowboardingu?
- Co hodnotíš kladně a záporně na snowboardingu oproti jiným sportům?
- Jakou oblast tohoto sportu preferuješ nejvíce?
- Našel/a jsi ve snowboardingu přátele?
- Stýkáš se svými spolupracovníky i při jiných aktivitách než při snowboardingu?
- Máš podobné priority a životní postoje se svými kolegy?
- Proč ses rozhodl/a pro práci na horách?
- Byla pro tebe výzva pracovat v zahraničí?
- Zkoušel/a jsi někdy jiný druh práce, která byla spojená se snowboardem?
- Máš v plánu pokračovat v dalších sezonách?
- Chtěl/a by ses posunout na vyšší pozici?
- Co tě uspokojuje na této práci?
- Může být tato profese dlouhodobým zdrojem příjmu?
- Naplnila tato práce tvá očekávání?
- Dá se tato profese skloubit s rodinným životem?

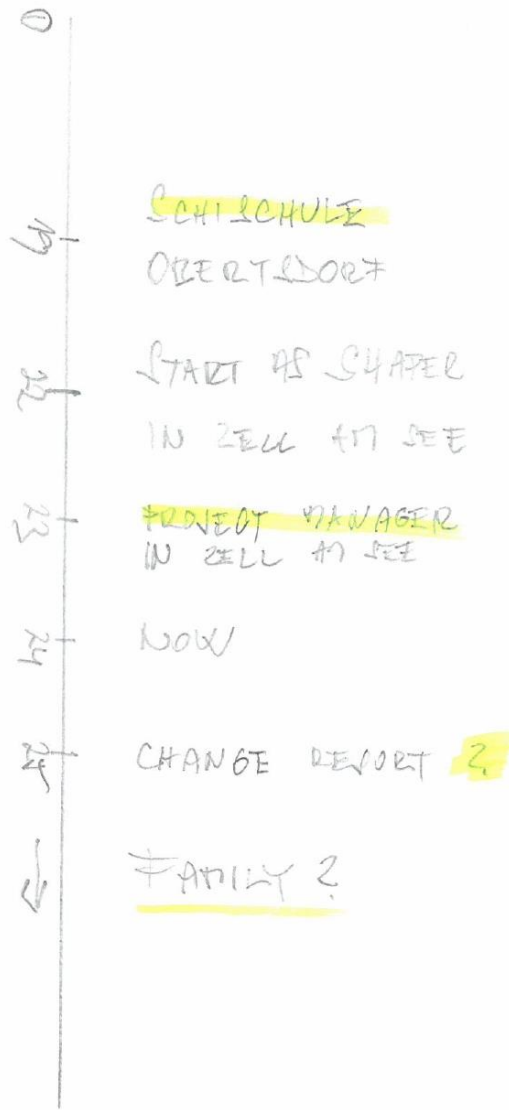
- When and how did you get to snowboarding?
- Why did you stay in this sport?
- What are your pros and cons about the snowboarding?
- What are your pros and cons about the snowboarding compared to other sports?
- What part/area of this sport do you prefer the most?
- Have you found friends in snowboarding?
- Do you spend time with your co-workers during activities other than snowboarding?
- Do you have similar priorities and attitudes in life?
- Why did you decide to work in the mountains?
- Was it a challenge for you to work abroad?
- Have you ever tried any other kind of snowboarding work?
- Do you plan to continue in the next seasons?
- Would you like to move up for higher position?
- What satisfies you about this work?
- Can this profession be a long-term source of income?
- Has this work met your expectations?
- Can this profession be combined with family life?

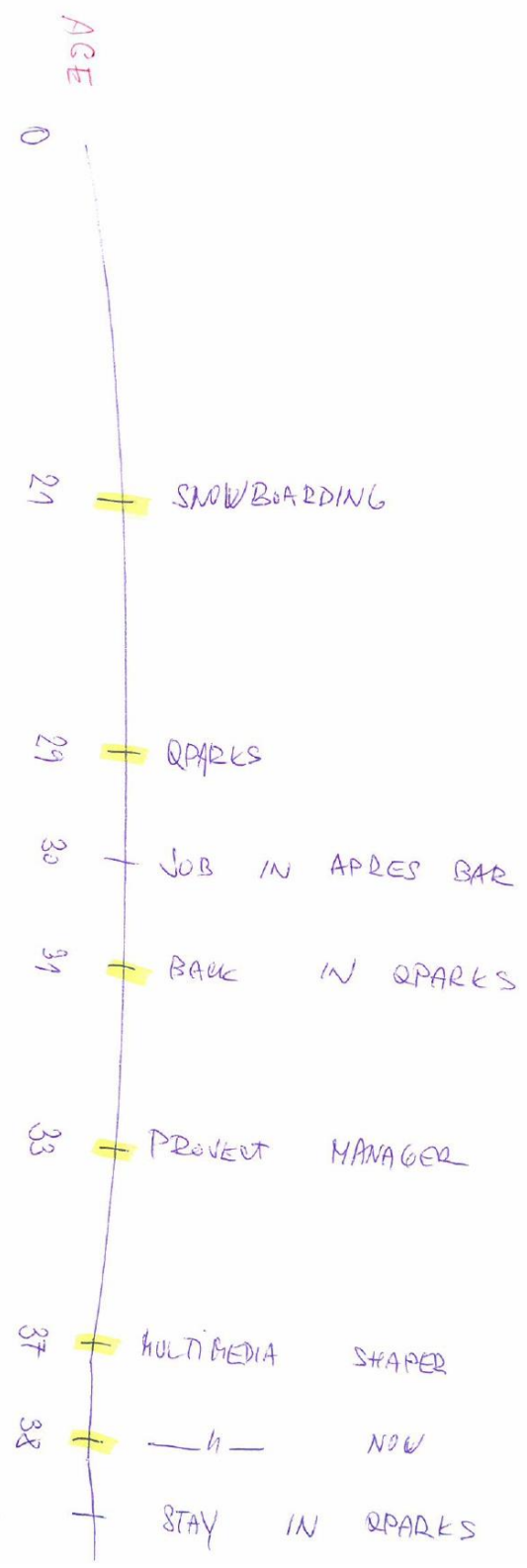
Příloha 2

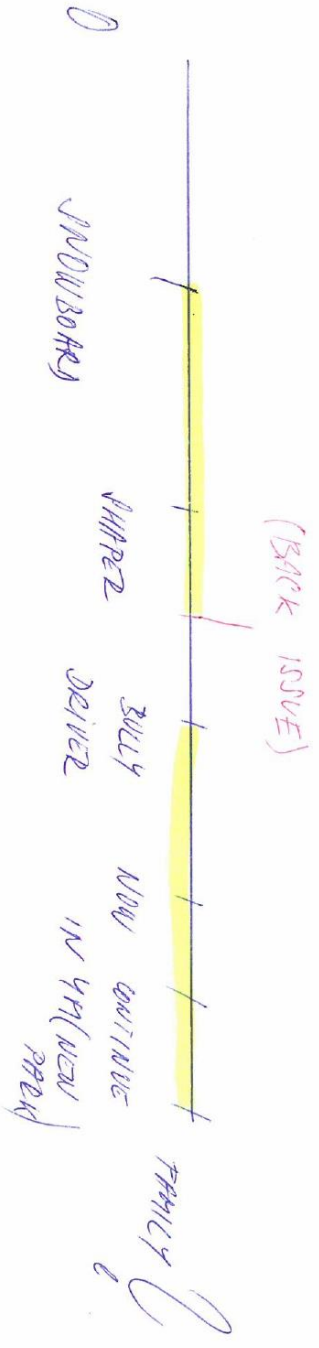
Čáry života jednotlivých respondentů

R1

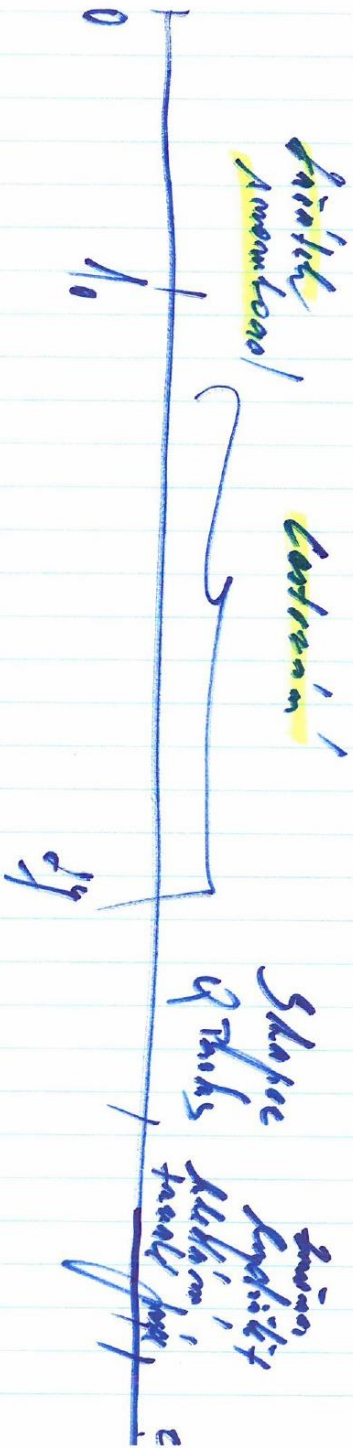








R5



R6

